

Lunds universitet
Avd. för litteraturvetenskap, SOL-centrum
Handledare: Katarina Bernhardsson
2025-08-28

Smilla Sundén Pettersson
LIVR07

Monstret som människa

Den populärkulturella zombien, sjukdom och andrafiering i
2000-talets litteratur.

1. Introduktion	1
1.1 Distinktioner av zombie-gestalten	3
1.2 Syfte och frågeställningar	5
1.3 Metod, teori och urval	6
1.3.1 Medicinsk humaniora	9
1.3.2 Postkolonial teori	10
2. Tidigare Forskning	11
3. Bakgrund	13
3.1 Definitionen av en zombie	13
3.2 Sjukdom, kontroll och avhumanisering	17
3.3 The Walking Dead	20
3.4 The Girl With All the Gifts	21
3.5 Warm Bodies	23
3.6 Zombien som metafor	24
4. Analys	27
4.1 Förändringen, avhumaniseringen och uppfattningen av den sjuke	27
4.2 Förändring och zombieinvasionen som uttryck för kolonial rädsla	29
4.3 Zombien som ”savage” och kannibal	39
4.4 Humanzombien som sjukdomsberättelse	44
4.4.1 Läkaren och den medicinska forskarens avhumaniserande roll	47
4.4.2 Förhållandet till den sjuka: rädsla, socialt stigma och sympati	49
4.4.3 Det sjuka subjektet: Melanie och R:s berättelser	58
5. Slutdiskussion	64
5.1 Zombien och sjukdomen som andrafierande medel	64
5.2 Den ultimata andra i mänsklig skrud	66
5.2.1 Zombien som den tystade subaltern	69
5.3 Att ge den andra en röst – humanzombien	72
6.1 Källförteckning	74
6.2 Skönlitteratur	74
6.3 Uppslagsverk	75
6.4 Övrig litteratur	75

1. Introduktion

Denna uppsats utgår ifrån tesen att olika fenomen inom skräckgenren kan analyseras för att komma fram till insikter om den samtid i vilken fenomenet existerar. Arbetet utgår alltså från en mycket enkel princip som bäst sammanfattas i ett citat av Janice Lee: ”Draw a monster. Why is it a monster?”.¹ Zombien är speciellt intressant som monster då den har en framstående populärkulturell roll och således är ett monster många har någon form av kulturell referens till. Zombien är en religiös, kulturell och litterär figur med en komplex historia. Den har sitt ursprung i religion och folklöre och har således anor från långt bak i tiden och från olika geografiska och kulturella kontexter. Samtidigt är zombien ett monster som kanske mest förknippas med samtida och modern kulturkonsumtion såsom serieromanerna *The Walking Dead* (2003), spelet *Project Zomboid* (2013) och diverse skräckfilmer som *Night of the Living Dead* (1968). Dessutom har zombien starka litterära kopplingar i både nu- och dåtid, däribland *World War Z* (2006) och H.P Lovecraft's *Herbert West - Reanimator* (1922). Ordets ”zombie” har sina rötter i karibisk voodookultur och då ibland stavat zombi, jumbee eller duppy.²

Denna uppsats utforskar zombien i relation till en av dess frekvent förekommande aspekter, sjukdom, och intresserar sig för hur zombielitteratur kan läsas som en sorts sjukdomsberättelse. Även om zombien oftast sammankopplas med pandemitemat vill jag i denna uppsats istället undersöka den mer personliga aspekten av sjukdomsberättelsen utifrån den drabbades perspektiv. Uppsatsen har särskilt fokus på 2010-talets zombielitteratur eftersom mycket populärkulturell litteratur utkom under denna period. Utöver, men även genom, sin starka koppling till sjukdom kan zombien som monster metaforiskt läsas som en rädsla för ”den andra”. Vad ”den andra” representerar varierar beroende på kontext och kan innefatta allt från kvinnor och queerpersoner till den koloniserade människan och etniska minoriteter. Den grundläggande principen bakom

---

¹ J. Lee, *Daughter*, ebook edition, (Jaded Ibis Press, USA, 2011) s. 69-70.

² Oxford English Dictionary, s.v. ”zombie (n.), sense 1.1,” (12/2024), <https://doi.org/10.1093/OED/9495843422>. [2025-05-08].

konceptet är en indelning i vem som i en berättelse har möjlighet att inta rollen som subjekt respektive vem som blir sedd som objekt, där subjektet i sin mest stereotypa form är vitt, maskulint, heterosexuellt och framförallt västerländskt medan ”den andra”, det vill säga den objektifierade parten, är något annat än dessa strikta och generellt accepterade attribut.³ I denna uppsats är begreppet närmast inspirerat av Gayatri Spivaks version av begreppet från *Can the Subaltern Speak* (2009) där hon beskriver relationen mellan Europa, som länge fått vara ohotat subjekt eller ”jag” när det kommer till olika vetenskapliga och sociala fält, och övriga världen, i Spivaks fall exemplifierat av Indien.⁴

För denna uppsats kommer fokus ligga på den andra som icke-västerländsk, för detta har främst *Can the Subaltern Speak* (1999) av Gayatri Spivak och Frantz Fanons *The Wretched of the Earth* (1961) legat som grund. Fokus kommer också att ligga på den binära uppdelningen av frisk respektive sjuk och problemen det möjligen kan utgöra. I anslutning till detta behandlas även rädslan för sjukdom och hur denna rädsla används för att ytterligare underbygga och styrka andrafiering, för dessa delar har *The Wounded Storyteller: Body, Illness and Ethics* (1995) av Arthus W. Frank agerat teoretiskt underlag.

Uppsatsen utgår också ifrån att det finns en koppling mellan sjukdom och rädslan för det icke-mänskliga. Detta baseras på att sjukdom är ett ofrånkomligt brott mot normerna om hur en mänsklig kropp ska bete sig och ta sig uttryck. Således blir det intressant för uppsatsen att studera hur sjukdom används som ett led i avhumaniseringen av ”den andra”, i detta fall främst med fokus på hur sjukdom används som ett led i andrafieringen av den koloniala andra, exemplifierat bland annat genom en komparativ läsning mellan den utvalda zombielitteraturen och Joseph Conrads *Heart of Darkness* (1899). *Heart of Darkness* har valts på grund av den insikt i det koloniala systemet som ofta ges via beskrivningen av ursprungsbefolkningen. Romanen fungerar som grund både om den tolkas som kritik av det koloniala systemet eller som en produkt av det, eftersom innehållet ger exempel på koloniala tankesätt — oavsett om det är medvetet eller inte.

---

³ G. Chakravorty Spivak, *Can the Subaltern Speak?* (1988), ed. Patrick Williams, Laura Chrisman *Colonial Discourse and Postcolonial Theory: A Reader*. (Columbia University Press, 1993), s. 66-67.

⁴ Spivak, *Can the Subaltern Speak?* *Colonial Discourse and Postcolonial Theory: A Reader*. s. 76 ff.

Ett delsyfte med uppsatsen är också att undersöka hur zombieberättelsen i de litterära verken, i de fall då zombien humaniseras till en så kallad humanzombie, kan förstås som en personlig sjukdomsberättelse. För att undersöka detta använder sig uppsatsen av postkolonial teori och stundtals även andra teorier där andrafiering är ett centralt koncept. Uppsatsen placerar sig genom sitt fokus på zombiens sjukdomsaspekt inom fältet medicinsk humaniora och söker även bidra till detta genom att använda zombielitteraturen för att förstå sig på sjukdom, både som en del i en sjukdomsberättelse och som metafor. Uppsatsen söker också att behandla den litterära zombien historiskt och undersöka hur och varför den gått från att vara ett objekt och en bikaaktör i den populärkulturella litteraturen till att på senare tid träda fram som ett subjekt och en huvudkaraktär.

1.1 Distinktioner av zombie-gestalten

I avsnitt 1.4 definierar jag zombien men redan nu behöver två distinktioner göras för att kunna diskutera zombie-gestalten på ett effektivt sätt. Till att börja med delar jag upp zombien som fenomen i två delar. Dessa är *voodoo-zombien* och den *populärkulturella zombien*.

Voodoo-zombien refererar till den zombie som har kopplingar till voodoo-kulturer, religion och folklöre. Den geografiska plats som ofta sammankopplas med denna version av zombien är Haiti. På grund av den omfattande slavhandeln och den komplicerade koloniala historien på Haiti och andra delar av Karibien är voodoo-zombiens ursprung komplicerat. Den populärkulturella zombien är istället zombien så som den framställs i populär, ofta västerländsk, media. Vanligen kan denna zombie också beskrivas som epidemisk då den ofta är konsekvensen av smitta, den har utöver det vanligen kannibalistiska tendenser. Både smitta och kannibalism är så gott som icke-existerande hos voodoo-zombien och kan ibland framstå som totalt väsensskild från den populärkulturella zombien. Den populärkulturella zombien är fokus för denna uppsats men då i alla fall ordet ”zombie” har sitt ursprung i voodoo-zombien är distinktionen nödvändig.

I denna uppsats använder jag begreppet ”den populärkulturella zombien” som ett paraplybegrepp för att samla alla de vanligaste dragen hos zombien i populärkulturellen. I populärkulturen har zombien en tendens att vara av epidemisk natur och har sällan större likheter med voodoo-zombien. Den populärkulturella zombien har också vanligen andra kännetecknande

attribut, exempelvis kan de oftast endast ”dödas” av att deras hjärna förstörs. Jag kommer även använda mig av begreppet ”epidemisk zombie” för när det är sjukdomsaspekten som åsyftas i synnerhet.

Voodoo-zombien är nuförtiden relativt ovanlig i populärkulturen. Den förekom dock frekvent i diverse stumfilmer under tidigt 1900-talet, till exempel i stumfilmsklassikern *White Zombie* av Victor Halperin. Några få exempel på voodoo-zombien finns dock i litteraturen, exempelvis i *Hadriana In All My Dreams* av den haitiske författaren René Depestre. Romanen handlar om en kvinna på Haiti som genom voodoo blir en zombie. Romanen hade varit en intressant utgångspunkt för närmare studier av fenomenet men kommer inte användas i denna uppsats eftersom detta arbete fokuserar på den populärkulturella zombien.

I det här arbetet är det också nödvändigt att göra en ytterligare distinktion mellan två andra, men relaterade, distinkta versioner av zombien, som kommer att benämnas *monsterzombie* respektive *humanzombie*. Distinktionen är inspirerad av Anna Höglunds uppdelning av vampyrer i monstervampyrer och humanvampyrer.⁵ På samma sätt som Höglund gör med vampyrer i sin avhandling delar jag in zombierna i två kategorier: de som behåller delar av sin mänsklighet och de som inte gör det. Humanzombien kan beskrivas som en zombie som har karaktärsdrag som kan räknas som mänskliga och med samma nivå eller nästan samma nivå av (själv)medvetande som vanliga människor. Monsterzombien är den mer traditionella zombien som vi möter i skräckfilmer och liknande. Den verkar helt sakna (själv)medvetande eller har en betydligt lägre grad av det än vanliga människor, i och med det förefaller den också ha låg intelligens.

En intressant konsekvens av att ett monster går från att beskrivas som ett objekt till att framträda som ett subjekt är bland annat att maktbalansen mellan mänskliga karaktärer och monstrosity karaktärer ändras, liksom att läsare och författare får en annan sorts relation till monsterkaraktären. Istället för att monstret behandlas som en sorts pseudokaraktär – vilken övriga karaktärer, läsaren, författaren eller samhället antingen kan projicera sina rädslor på eller använda för att konfrontera dem – får monstret ett djup och kan själv reflektera över hur det är att vara sedd som just ett monster. Interaktionen mellan monster och människa, och motsättningen

---

⁵ A. Höglund. *Vampyrer: en kulturkritisk studie av den västerländska vampyrberättelsen från 1700-talet till 2000-talet*. Rev., utök. version (Umeå: h:ström - Text & kultur, 2011), s. 333 ff.

mellan dem, blir i högre grad laddad med sociala implikationer när båda är reflekterande och kännande varelser. Rädslan för monstret går från att vara en rädsla för potentiell fara till att istället bli avmaskerad som en rädsla för ”den andra” mer generellt, och vad som uppfattas som avvikande från den av subjektet bestämda normen. I detta finns intressanta paralleller till de rädslor som kan existera i verkliga livet och den komplexitet som ligger i att vara rädd för ”den andra”.

I de fall då zombiefiguren i denna uppsats behandlas som karaktärer med personlighet (engelskans ”personhood”) blir Arthur W. Franks diskussioner i boken *The Wounded Storyteller: Body, Illness and Ethics* återigen relevanta. Inspirerad av Frank menar jag att humanzombien kan undersökas som en sorts ”wounded storyteller”, eller som en sorts sjukdomsberättelse. Arthur W. Frank är sociolog och diskuterar sjukdom som berättelse och den sjuke som berättare, vilket ger en god grund för en litteraturstudie med en social inriktning. Stundtals utvecklar och anpassar jag Franks resonemang från ett sociologiskt sådant till ett mer passande för ett litteraturvetenskapligt sammanhang. Det är också värt att notera att de flesta av Franks exempel inte är skönlitterära verk utan verkliga människors vittnesmål om deras egna sjukdomsförlopp, i form av självbiografiska berättelser. Detta ser jag dock som en fördel och inte en nackdel eftersom det gör jämförelse till verkliga sjukdomsförlopp möjlig.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur zombien som litterärt monster ser ut under 2010-talet för att på så sätt kunna dra slutsatser kring vilka rädslor det är zombien som litterär figur förkroppsligar. Mina frågeställningar formuleras som följer: hur framställs den populärkulturella zombiefiguren i populärlitteraturen idag och vilka rädslor kan den tänkas representera? Hur framställs sjukdomstematiken och andrafieringen och vilka kopplingar finns det mellan dessa? Vilka likheter finns det mellan den litterära zombien och litteratur som beskriver koloniala föreställningar kring ”den andre”?

Om ett litterärt monster är konsekvensen av sin samtids neuroser bör detta även innebära att vad som är ett monster förändras över tid. Det kan också innebära att historiska neuroser

återkommer metaforiskt i de monster vår samtid skapar eller fokuserar på. Återkommande tendenser hos litterära monster skulle därför kunna peka på att vissa av mänsklighetens rädslor är relativt stabila men möjligen ändras i uttryck.

1.3 Metod, teori och urval

Den metod jag använder kan kallas en sorts kulturell komparativ analys där jag väger den traditionella populärkulturella zombien mot humanzombien. I övrigt djupdyker jag i humanzombiens framställning och implikationerna därav. Jag tar i synnerhet fasta om metaforiska grepp som används i anslutning till zombien och analyserar detta. Genom en litteraturvetenskaplig analys av zombiegestalten och hur den kan relateras till smitta, sjukdomstillstånd och andrafiering bidrar denna uppsats till en förståelse av sjukdom samt de rädslor som är förbundna med den i en litterär och kulturell kontext.

För att kunna svara på min frågeställning utgår jag ifrån postkolonial teori och fältet medicinsk humaniora. Mer exakt har jag valt att studera hur sjukdom och andrafiering tar sig uttryck i zombielitteraturen. Dessa har en stark koppling till både zombiens ursprung och dess framställning. För att kunna utföra analysen har jag läst och studerat ett urval av zombielitteratur som givits ut på engelska. Jag har valt att fokusera på engelskspråkig litteratur eftersom den engelskspråkiga litteraturen ofta får störst internationellt genomslag och därför även kan tänkas ha stort inflytande över bilden av zombien.

Analysen stödjer sig på tidigare forskning om den kulturella och litterära zombien, vilka, på grund av zombiens frekventa förekomst inom olika media, stundtals har en annan infallsvinkel än strikt litteraturvetenskaplig. När så varit fallet har jag löpande genom min analys sökt anpassa dessa till ett litteraturvetenskapligt perspektiv. Teoretiskt drar analysen nytta av forskning kring sjukdomsberättelser, där jag har anpassat Arthur W. Franks sociologiska *The Wounded Storyteller* till ett litteraturvetenskapligt tillvägagångssätt och perspektiv. Jag har även använt mig av postkoloniala tänkare, framför allt Gayatri Spivak, *Can the Subaltern Speak* och Frantz Fanons *Jordens fördömda*.

Att många av begreppen i uppsatsen har hämtats från postkolonialismen beror på att zombien genom vissa troper, och genom sin karaktär som humanoid men post-human, har klara kopplingar till olika sociala och samhällseliga aspekter samt koloniala föreställningar om ”den andre”. Utöver detta syns en likhet i zombielitteraturen till litteratur som vanligen och med fördel analyseras postkolonialt, exempelvis i teman som utanförskap, förflyttning och kris. Dessutom har zombiefigurens ursprung och utveckling olyckliga kopplingar till kolonialismen.

Uppsatsen har två verk som sitt primärmaterial som båda är utgivna under 2010-talet, dessa är thriller-romanen *The Girl With All the Gifts* (2014) av M.R Carey och kärleksromanen *Warm Bodies* (2010) av Isaac Marion. I analysen av dessa verk refererar jag också genomgående till den inflytelserika serieromanen *The Walking Dead* (2003-2019), eftersom denna erbjuder utmärkta exempel på monsterzombien som kan kontrasteras mot de två verkens fokus på humanzombien. Jag kommer även att kort referera till andra exempel genom uppsatsen när det är relevant. Alla tre verk är helt eller delvis utgivna under 2010-talet (huvudserien i *The Walking Dead* gavs ut 2003-2019).

Verken tillhör olika men relaterade genrer som alla knyts samman genom sin dystopiska framtoning. *The Walking Dead* är den mest typiskt thriller-dystopiska av de tre verken och ifrågasätter inte på samma sätt som de övriga två dystopins vara eller icke-vara. *The Girl With All the Gifts* är också en sorts dystopi men långt mindre traditionell i sin användning av zombiefiguren än vad *The Walking Dead* är. På grund av sitt fokus på den medicinska och vetenskapliga bakgrunden till viruset och implikationen om zombiesmittans evolutionära betydelse kan *The Girl With All the Gifts* mer specifikt beskrivas som en sci-fi-dystopi. Möjligen skulle även *The Walking Dead* kunna kategoriseras som sci-fi dystopisk, men sci-fi delen av berättelsen är förhållandevis subtil och existerar framför allt i seriens spin-offs och i antaganden om att en zombieberättelser automatiskt har en sci-fi-komponent.

Till skillnad från de övriga två är *Warm Bodies* en romantisk ungdomsroman med dystopiska inslag. Till skillnad från de övriga två tar *Warm Bodies* också inspiration från kanoniserat litterärt material genom att tydligt adaptera och följa handlingen i William Shakespeares *Romeo och Julia*. På ett flertal ställen finns referenser till *Romeo och Julia*, tydligast i huvudkaraktärernas namn, R och Julie, samt i vissa viktiga skeenden i handlingen. Likheter innefattar det faktum att

R likt Romeo dödar en närstående till Julie samt att R likt Romeo har en bundsförvant i M/Mercutio.

Alla tre skönlitterära exempel tillhör ett större litterärt universum och har som brukligt när det kommer till zombiemedia antingen uppföljare, prequels eller spin-offs. *The Girl With All the Gifts* har en prequel vid namn *The Boy on the Bridge* som utkom 2017, *Warm Bodies* är den första i en serie av böcker, varav en är en prequel och resterande är uppföljare, och *The Walking Dead* består av en mängd serier publicerade under mer än ett decennium och med flertalet spin-offs som tillkommit senare. I denna uppsats har jag valt att avgränsa materialet till den först utkomna kompletta boken, eller i *The Walking Deads* fall nedslag i den första halvan av den huvudsakliga berättelsen.

The Walking Dead innehåller ett flertal vedertagna zombie-troper och är vad man kan kalla en ganska typisk skildring av den populärlitterära zombien, och den fungerar som en viktig pusselbit för att besvara frågan om hur zombieapokalypsen kan fungera som en effektiv bakgrund för en sjukdomsberättelse samt hur det ”friska” samhällets rädslor reflekteras i zombien. Den ger också en viktig referenspunkt genom att den presenterar en bild av den mer traditionella monsterzombien. Med sin stora popularitet och långa historia är det också ett verk som påverkat zombiegenren på ett avgörande sätt.

Medan *The Walking Dead* får representera monsterzombien och zombien som objekt är *The Girl With All the Gifts* ett exempel på ett verk som använder sig av humanzombien och låter zombien vara både subjekt och huvudkaraktär. I *The Girl With All the Gifts* finns ett användbart inifrånperspektiv som är relevant för att utreda om zombiens tillvaro kan jämföras med ett sjukdomstillstånd och/eller om det finns en upplevelse av andrafiering som kan jämföras med den vi ser i kolonial litteratur.

Warm Bodies är, slutligen, även den en representant för litteratur som i första hand behandlar humanzombien. Till skillnad från i *The Girl With All the Gifts* slutar boken i ett tillfrisknande, med andra ord är *Warm Bodies* relevant bland annat för en analys av den friska kroppens relation till den sjuka och föreställningar om tillfrisknandeprocessen. Utöver det är *Warm Bodies* likt *The Girl With All the Gifts* relevant som ett exempel på andrafiering med potentiella likheter med kolonial litteratur.

En viktig faktor i urvalet har varit hur sjukdom behandlas av karaktärerna i böckerna. Sjukdom förekommer i olika grad och på olika sätt i nästan alla zombienarrativ, men det hanteras på mycket olika sätt. *The Girl With All the Gifts* har ett tydligare fokus på sjukdom och den individuella sjukdomen, vilken också är integrerad i handlingen. I *The Walking Dead* är sjukdomstemat förpassat till bakgrunden; sjukdomens ursprung blir exempelvis inte ens förklarat i serieromanen, att det är en sjukdom står dock klart eftersom den ”sprids”. Likaså förklaras inte sjukdomens ursprung i *Warm Bodies* (den första boken i serien), istället beskrivs symptomen av den ingående, och på sätt och vis mer ingående än i *The Girl With All the Gifts*.

1.3.1 Medicinsk humaniora

På grund av att syftet är att se hur och varför samhällets rädslor och erfarenheter gällande sjukdom reflekteras i den litterära zombien faller arbetet delvis inom fältet medicinsk humaniora. Medicinsk humaniora kan enklast definieras som ett interdisciplinärt fält där medicin, och humaniora möts. Här kan humanistiska ämnen och perspektiv ”studera den medicinska vetenskapen och praktiken och människan i rollen som denna verksamhets objekt, men också det samhälle och den kultur som präglas av medicinen”.⁶ Medicinsk humaniora är med andra ord ett brett fält och kan inte sägas vara en enda teori, men det är likaledes det bästa sättet att förklara uppsatsens primära infallsvinkel.

Den text som kommer utgöra grunden för den medicinska delen av uppsatsen är som tidigare nämnts främst Arthur Franks *The Wounded Storyteller* på grund av dess långa historia som en relevant text för medicinsk humaniora samt dess insiktsfulla teorier kring hur berättelser om sjukdom framställs och fungerar. Även Susan Sontags *Illness as Metaphor* (1978) kommer att användas eftersom uppsatsen ofta fokuserar på medicinska tillstånd som metaforer eller tillstånd med metaforisk potential. Medicinsk humaniora är, med sitt ursprung i socialt inriktade teorier

---

⁶ K. Bernhardsson, ”Medicinsk humaniora”, i *Kultur och hälsa: Ett vidgat perspektiv*, red. Ola Sigurdson. (LIR Varia. Göteborg: Institutionen för litteratur, idéhistoria och religion, Göteborgs universitet, 2014), s. 91-92.

och sin tvärvetenskapliga natur, inte helt fränkopplad från postkolonialismen och kan därför fungera i samklang med detta fälts begrepp. Att medicinsk humaniora har gemensamma nämnare med till exempelvis postkolonialism eller feminism syns bland annat i den ovan nämnda *Illness as Metaphor* då hur sammankopplingen mellan vissa grupper och sjukdomar kan användas i olika ideologiska syften.

1.3.2 Postkolonial teori

I och med att zombien löpande beskrivs som distinkt annorlunda gentemot de normer och egenskaper som premieras av det fiktiva samhället kommer postkolonial teori att vara viktig i uppsatsen, särskilt begreppet ”othering” eller ”andrafiering”. Postkolonial teori är ett samlingsnamn för de teorier som kritiskt behandlar, granskar och ifrågasätter koloniala tankesätt, skildringar och tendenser i litteraturen. Centralt för teoribildningen är tankar om makt, normer och andrafiering.

När jag använder mig av begreppen ”den andra”, ”andrafiering” och ”subaltern” är dessa översatta begrepp med ursprung i postkolonial teori. Mestadels har användningen inspirerats av Gayatri Chakravorty Spivaks teorier, främst via essäerna *Can the Subaltern Speak* (1988) och *The Rani of Sirmur* (1985) vilka båda har postkolonial prägel och diskuterar samt problematiserar den andra och/eller den subalternerna och de bakomliggande processerna till denna kategorisering av människor. Infallsvinkeln som Spivak förespråkar kan bäst sammanfattas i hennes egna ord: ”Let us now move to consider the margins [...]”⁷, med andra ord ligger fokus på de delar av samhället som varit undanskuffade eller tystade. Begreppet ”subaltern” som Spivak använder sig av kan oftast likställas med ”den andre”.

I linje med modern postkolonial teori utgår jag från att det som anses vara den andra är allt som är annorlunda och avvikande från den koloniala normen som är vit, europeisk, manlig och heterosexuell. Den andra är således antingen etniskt icke-vit, icke-europeisk, kvinna/icke-man och/eller homosexuell/icke-heterosexuell, vilken grupp som anses vara den andra är dock

---

⁷ Spivak, *Can the Subaltern Speak?*, *Colonial Discourse and Postcolonial Theory: A Reader*. s. 77.

avhängigt kontext och infallsvinkel. För större delen av uppsatsen kan den andra sägas tillhöra ursprungsbefolkningen på en koloniserad plats medan ”subjektet” är koloniserare. När jag använder begreppet ”den sjuka” betyder detta att jag refererar till någon som andrefieras i egenskap av dess sjukdomstillstånd.

Gällande postkolonial teori utgår uppsatsen främst från *Jordens fördömda* av Frantz Fanon och då specifikt avsnittet ”Om våldet”. Att just denna del används beror på att våld är en central del av många zombieberättelser. Våld utövas ofta av zombiefigurerna men också mot dem och då vanligen övervägt, på stor skala och med större brutalitet än vad zombierna utövar mot sina mänskliga offer.

2. Tidigare Forskning

Den tidigare forskningen gällande zombielitteratur från ett litteraturvetenskapligt perspektiv är relativt begränsad. De studier som finns fokuserar vanligen på ett bredare tema så som ”det odöda barnet”, som i fallet av *The undead child in popular culture representations of childhoods past, present, and preserved* (2025).⁸ Konsumtion är också ett vanligt tema när zombies omnämns i forskning, exempelvis i *Devouring cultures : perspectives on food, power, and identity from the Zombie Apocalypse to Downton Abbey* (2016).⁹ Några stycken studier med fokus på zombien som figur finns dock, exempelvis *Decolonizing the Undead: Rethinking Zombies in World-Literature, Film, and Media* (2024).¹⁰ Begreppet ”zombie” som grund för forskning och texter inom filosofi förekommer också, men det är då vanligen fenomenet ”medvetande” som diskuteras och inte zombien som en fiktiv figur.

Det finns trots de relativt få studierna av zombies inom litteraturvetenskapen flera studier, texter och vetenskapliga artiklar på fenomenet zombier inom relaterade fält såsom spelvetenskap, filmvetenskap och andra kulturvetenskaper samt flertalet böcker som behandlar zombiens

---

⁸ C. Martin och D. C. Olson (red). *The undead child in popular culture. representations of childhoods past, present, and preserved*. (Routledge, 2025).

⁹ C. M. Sublette och J. Martin (red). *Devouring cultures : perspectives on food, power, and identity from the Zombie Apocalypse to Downton Abbey*. (University of Arkansas Press, 2016).

¹⁰ S. Shapiro, R. Douglas och G. Champion (red). *Decolonizing the Undead: Rethinking Zombies in World-Literature, Film, and Media*. (Bloomsbury, 2022).

kulturhistoria. I den forskning som finns gällande zombien som figur är postkolonialism som infallsvinkel vanligt, vilket exemplifieras ovan i *Decolonizing the Undead: Rethinking Zombies in World-Literature, Film, and Media* (2022). Många väljer dock att fokusera på zombien som ett fenomen avgränsat till film och/eller tv-spel, exempel på detta är bland annat Olga Gershenson i *Zombies and Zionism: The Dead and the Undead in Israeli Horror Films*.¹¹ Även diskussioner kring konsumtion är vanligt såsom i *Zombies, consumption, and satire in Capcom's Dead rising* (2024) av Connor Jackson. Min upplevelse är dock att den medicinska aspekten ofta är sekundär i forskning på zombiefiguren med undantag för en bok som *Going Viral: Zombies, Viruses, and the End of the World* (2018) av Dahlia Schweitzer, som snarare fokuserar på varför pandeminarrativ är så populära och hur dessa behandlas snarare än hur zombien förkroppsligar dessa.

När det kommer till litteratur finns det en del skrivet men mycket fokuserar på grafiska romaner eller serier, exempelvis som i *Corpse Crusaders: The Zombie in American Comics* (2024) av Chera Kee eller *With great power comes great hunger: Marvel Zombies as parody of the superhero trope* (2024)¹² av Michael J. Burke. Värt att notera är också att Chera Kee diskuterar zombien inte bara som monster utan också som hjälte. Zombien som hjälte har vissa kopplingar till humanzombien eftersom det vänder på zombiens typiska roll i fiktionen och gör den mer mänsklig.

Det finns en del forskning på fenomen som i viss mån är relaterade till zombien, exempelvis ”Undead Menace: Vampirism and Orientalism in La Cortina De Bambú by Diego Barros Ortiz” (2017), skriven av Philip C. Hollingsworth som diskuterar beskrivningen av kinesiska immigranter som innehavare av vampyriska drag i den chilenska litteraturen. Mest relevant för denna uppsatsen är Hollingsworths tes att: ”the vampiric description of the Chinese male in La cortina de bambú reflects the anxieties related to the perceived threat of immigrants to

---

¹¹ O. Gershenson. *Zombies and Zionism: The Dead and the Undead in Israeli Horror Films*. *Shofar: An Interdisciplinary Journal of Jewish Studies*. 39:1 (Purdue University Press, 2021): https://www.researchgate.net/publication/350056702_Zombies_and_Zionism_The_Dead_and_the_Undead_in_Israeli_Horror_Films, s. 147-175.

¹² M. J. Burke. *With great power comes great hunger: Marvel Zombies as parody of the superhero trope*. *Journal of Graphic Novels & Comics*, 15:5, okt 2024, s. 665–681
<https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1080/21504857.2024.2323119>.

Euro-centric criollo hegemony.”¹³ Hollingworths tes kan relateras till denna uppsatsens fokus på zombien som ett kolonialt monster, det vill säga att zombien, likt vampyren i Hollingworths artikel, är relaterad till rädslan kring det upplevda hot ”den andra” uppfattas utgöra för den västerländska hierarkin.

Det finns också ett flertal texter skrivna om zombien som generell populärkulturell figur med mer eller mindre fokus på litteratur. Bland dessa finns *Zombie futures in literature, media and culture: pandemics, society and the evolution of the undead in the 21st century*¹⁴ och *Ecology of the zombie: world culture and the monstrous*.¹⁵ Från dessa två och många andra texter om zombien kan man bland annat utröna en tendens att sätta zombien i en bredare kontext, ofta utifrån frågor relaterade till pandemi eller postkolonialism.

Utifrån den forskning som finns kan slutsatsen dras att studier av zombien som populärkulturellt fenomen och på film dominerar. I anslutning till litteratur är det ofta grafiska romaner som berörs eller olika icke-fiktiva texter, såsom *The Rainbow and The Serpent* (1985)¹⁶ av Wade Davis eller *The Magic Island (1929)*¹⁷ av William Seabrook, som båda har en mer antropologisk infallsvinkel och dessutom behandlar voodoo-zombien snarare än den populärkulturella zombien. Det ska också nämnas att det finns en tendens att behandla zombier som fenomen mer populärvetenskapligt än akademiskt, något som även syns i det som finns skrivet om zombien. Detta betyder dock inte att de akademiska källor som finns är mindre seriösa eller grundade än texter gällande andra fenomen.

3. Bakgrund

3.1 Definitionen av en zombie

---

¹³ P. C. Hollingsworth, ”Undead Menace: Vampirism and Orientalism in La Cortina De Bambú by Diego Barros Ortiz”, *Chasqui*, 46:1, 2017, s. 129. *JSTOR*, <http://www.jstor.org/stable/26492149>.

¹⁴ S. Bacon (red.), *Zombie Futures in Literature, Media and Culture: Pandemics, Society and the Evolution of the Undead in the 21st Century*. (Bloomsbury Academic, London, 2024).

¹⁵ K.Oloff, *Ecology of the Zombie: World-culture and the Monstrous*, (Liverpool University Press, Liverpool, 2023).

¹⁶ W. Davis, *The Serpent and the Rainbow*. (Simon and Schuster, New York, 1985).

¹⁷ W. Buehler Seabrook, *The Magic Island*. (Albatross, Hamburg, 1932).

När det kommer till zombiens litterära ursprung blir det en fråga om definition. Först måste en definition göras av vad en zombie är och om vi talar om den populärkulturella zombien eller voodoo-zombien. Ordet ”zombie” kan som bekant referera till antingen en folkloristisk och religiös varelse med ursprung i olika voodokulturer, främst i Karibien och då ofta Haiti, eller till ett populärkulturellt kannibalistiskt monster.

Vissa gränser måste dras – breddar vi begreppet för mycket kan *Frankenstein* av Mary Shelley räknas som zombie-litteratur – men är begreppet för snävt kan vi istället inte räkna vår mest inflytelserika populärlitterära zombieberättelser som zombielitteratur eftersom de till stor del avviker från gestaltens voodoo-rötter. Relativt få vetenskapliga texter gör en tydlig definition av ”zombien” som sådan — troligen på grund av att tematik såsom sjukdomsaspekten har tillkommit i modern tid vilket gör en allmängiltig definition svår. Många refererar dock bakåt till George A. Romeros *Night of the Living Dead* som ett sorts startskott för den moderna populärkulturella zombien, däribland Olga Gershenson¹⁸.

I *Zombies in Western Culture* lägger författarna fram ett antal punkter som ska kunna definiera zombien som ”sign”, det vill säga zombien som semiotiskt tecken.¹⁹ Det ska dock sägas att denna definition av zombien inte alltid behöver korrespondera med populärkulturens framställning av zombien. Detta eftersom det är en beskrivning av dess egenskaper som semiotiska tecken som beskrivs och inte hur gestalten ter sig för läsare och/eller publik. Kriterierna är användbara som grund för en mer allmän definition.

Den första punkten är att zombier inte pratar, de kommunicerar inte i traditionell mening och genom att inte kommunicera sänder de ut budskapet att de saknar inre liv.²⁰ På punkt nummer två menar författarna att zombies är kollektiva, med detta menas att de inte är individer så mycket som en gemensam uniform grupp, men utan inbördes samstämmighet eller djupare kommunikation, författarna menar att detta innebär att de betecknar ”culture gone awry”, specifikt motiverat av att zombien enligt författarna ”possess the momentum and self-organization of culture, without the narrative imagination that gathers common purpose”.²¹

---

¹⁸ Gershenson. *Zombies and Zionism: The Dead and the Undead in Israeli Horror Films*.

¹⁹ Vervaeke, Mastropietro and Miscevic, *Zombies in Western Culture: A Twenty-First Century Crisis*. (Cambridge, UK: Open Book Publishers, 2017), s. 13–17.

²⁰ Ibid.

²¹ Ibid.

Jag väljer löpande att referera till zombiens kollektiva aspekt som att de är en ”massa”, detta då termer som ”kollektiv” implicerar medvetenhet och planering som zombier traditionellt saknar.

Punkt tre understryker att zombies är hemlösa, det vill säga att de inte har en grav, slott, grotta eller annan hemvist att återvända till utan istället vandrar utan uppehåll — med andra ord är de ständiga främlingar var de än befinner sig.²² Punkt fyra formuleras som att ”zombies eat brains”,²³ vad som faktiskt beskrivs här är dock främst zombiens starka koppling till konsumtion.

Under denna punkt tas också upp hur zombien är ett ”brain-oriented monster” i och med att det enda sättet att ”döda” en zombie ofta beskrivs vara genom att förstöra hjärnan, samt zombiens sporadiska förkärlek till hjärnor som föda.²⁴ Punkt fem tar upp zombiens utseende, nämligen att den är ful till skillnad från vissa andra populärkulturella monster som vampyren. Vidare understryker författarna hur zombien uppvisar en unik sorts fulhet speciellt genom sin avhumaniserade natur: den är ful på grund av att den liknar en människa men uppenbarligen inte längre är mänsklig.²⁵ Man skulle kunna sammanfatta det hela som att zombien befinner sig i ”the uncanny valley”.

Punkt sex gör den mycket viktiga observationen att zombies inte är onda; på grund av sin brist på medvetande kan zombien inte följa en moralisk kod och kan således inte vara ond. Zombien kan således inte vara ond på samma sätt som en sjukdom eller bakterie inte kan vara ond.²⁶ Punkt sju definierar zombien som tanklös i den mening att den saknar självbevarelsedrift som är grundläggande för de flesta levande organismer. Slutligen hävdar författarna att zombier är oberörbara, detta baseras till stora delar på deras status som infektionsrisk.²⁷ Detta menar författarna väcker frågor om mänsklighetens syn på, och upplevelse av, intimitet och vår tendens att uppfatta verkligheten genom det vi kan röra vid. Likväl innebär rädslan för att smittas att zombien får representera det vi absolut inte vill bli: ful, hemlös, icke-kommunikativ eller sakna medvetande.²⁸

---

²² Ibid.

²³ Ibid.

²⁴ Ibid.

²⁵ Vervaeke, Mastropietro, Miscevic, *Zombies in Western Culture: A Twenty-First Century Crisis*, s. 14-15.

²⁶ Ibid.

²⁷ Ibid, s. 15-16.

²⁸ Ibid, s. 15.

Det finns vissa problem med Vervaekes, Mastropietros och Miscevic's definition av zombien som semiotiskt tecken om man ska översätta det till en definition av vad som klassificeras som en zombie. Först och främst måste definitionen göras mer allmängiltig och vissa punkter kan tas bort helt eller delvis. Till exempel finns det många instanser av populärkulturella zombies som inte har en specifik förkärlek för att äta just hjärnor, många versioner av zombieberättelsen visar istället en sorts zombie som inte diskriminerar mellan vilken sorts levande föda de konsumerar. Definitionen av zombie borde således ta fasta på den okontrollerbara hungern som sådan, snarare än på den specifika konsumtionen av hjärnor, även om implikationerna när detta förekommer är värda att studera. Min definition av den populärkulturella zombien kan med grund i Vervaekes, Mastropietros och Miscevic's semiotiska definition formuleras som följande: *En odöd, intentionslös varelse, vanligen med ingen eller till synes svagt ego och (själv)medvetande, med ett behov av att äta levande föda, vanligen människor. En zombie är till naturen smittsam eller på annat sätt socialt eller fysiskt oberörbar, traditionellt smittar den genom sitt bett. Den har ingen hemvist eller bas att dra sig tillbaka till och uppvisar motbjudande tecken på sin odödhet.*

Denna definition bygger också på de gemensamma nämnare jag har kunnat hitta i filmer, böcker och annan zombiemedier från 2000-2010-talen så *Shaun of the Dead* (2004), *Project Zomboid* (2013) och *World War Z* (2006). Definitionen baseras också på gemensamma nämnare såsom smittsamhet och kannibalism som mer eller mindre uttalat utgås ifrån i andra vetenskapliga texter, analyser och samlingsverk som handlar om eller refererar till zombien. Dessa gemensamma nämnare återfinns exempelvis i Olga Gershensons *Zombies and Zionism: The Dead and the Undead in Israeli Horror Films*, Janelle S. Taylors *On Recognition, Caring, and Dementia*²⁹ och övriga texter som refereras till i uppsatsen.

Få vetenskapliga texter väljer dock att uttalat definiera zombien som något mer specifikt än ett reanimerat lik — möjligen i syfte att kunna inkludera både den populärkulturella och voodoo-zombien i samma definition, då voodoo-zombien ofta saknar både den sjukliga och kannibalistiska aspekten. Dock anser jag att definitionen av zombien som ett reanimerat lik är

---

²⁹ J. S. Taylor. On Recognition, Caring, and Dementia. *Medical Anthropology Quarterly*. 22:4 (University of Washington, 2008) s. 313-335. <https://doi.org/10.1111/j.1548-1387.2008.00036.x> [2025-05-08].

alldeles för brett, då detta i teorin också skulle kunna inkludera vampyrer, gengångare och andra odöda figurer som beskrivs ha en fysisk närvaro i formen av en kropp.

De allra äldsta exemplen på zombiefiktion passar inte alltid perfekt in i denna definition, delvis på grund av att begreppet zombie inte var lika vida spritt i västvärlden vid tidpunkten för deras tillkomst. Exempel på litteratur som ofta beskrivs innehålla tidiga exempel på zombier men som inte helt passar in i min eller Vervaeckes, Mastropietros och Miscevic's definition är *Herbert West - Reanimator* (1922) av H.P Lovecraft och *Fall of the House of Usher* (1839) av Edgar Allan Poe. Även om dessa berättelser inte passar in alla i definitioner av den populärkulturella zombien är de värda att nämna som föregångare.

3.2 Sjukdom, kontroll och avhumanisering

I sin bok *The Wounded Storyteller* diskuterar Arthur W. Frank hur sjukdomar gör kroppen och dess funktioner oförutsägbara och därför bidrar till en förlust av kontroll.³⁰ Han formulerar också problemen som uppstår i intersektionen mellan kropp och kontroll: "Everyone must ask in any situation, can I reliably predict how my body will function; can I *control* its functioning?"³¹ Sjukdom svarar vanligen på denna fråga åt en med ett klart nej.

Kontrollförlusten som kommer med sjukdom varierar i grad, men det kvarstår att den sjuke inte längre har den fulla kontrollen över sin egen kropp och dess funktioner. Frank tar som exempel upp inkontinens, anfall, skakningar, andningsproblem och minnesproblem.³² Det finns också andra, i vissa fall mer visuellt skrämmande, fall av kontrollförlust som han inte tar upp, exempelvis svårstoppade blödningar, hostattacker och rörelsehindrande tumörer som kanske än mer exemplifierar den potential för skräck som kontrollförlust till följd av sjukdom kan ha.

Förlusten av kontroll dras på flera punkter till sin spets i den litterära zombiefigurens fall. Döden, vilket är en central aspekt för zombien, kan på grund av att den förvandlar människan från subjekt till objekt räknas som den ultimata förlusten av kontroll, eftersom döden helt tar bort människans kontroll över kropp och förmåga till att agera. Kort sagt blir människan ett objekt på

---

³⁰A. W. Frank. *The Wounded Storyteller*. 2:a upplagan. (The University of Chicago Press, 1995), s. 30.

³¹ Frank, *The Wounded Storyteller*, s. 30.

³² Frank, *The Wounded Storyteller*, s. 30.

vilket yttre krafter kan appliceras utan motstånd från människan i fråga. I och med att den zombifierade människan till att börja med är död för att sedan bli odöd är zombieviruset den yttre kraft som realiserar den nu döda människans maktlöshet och kontrollförlust genom att överta den artefakt, det vill säga kroppen, människan lämnat efter sig.

Principen att den döda kroppen innebär och representerar kontrollförlust gäller främst monsterzombien och kompliceras av humanzombien som vanligen är kroppsligen död men behåller sitt medvetande och viss, men begränsad, kontroll. På så vis är humanzombien mer likt ett verkligt sjukdomsförlopp, i och med att kontrollen behålls till viss grad men är försvagad eller på annat sätt påverkad. Monsterzombien är istället förlusten av kontroll till följd av sjukdom dragen till sin mest extrema spets. En slutsats som kan dras från detta är att zombien generellt är en starkt metaforisk litterär gestalt som förkroppsliga rädslor gällande bland annat sjukdom.

Förlusten av kontroll är en aspekt som är gemensam för nästan alla sjukdomsförlopp och kan också förklara varför karaktärer i zombielitteratur oftare väljer den vanliga döden framför sin egen eller närståendes reanimation. Att välja den ”vanliga” döden, såsom Parks gör i slutet av *The Girl With All the Gifts*³³ är ett sätt att ta tillbaka kontrollen och förhindra att den egna kroppen utnyttjas av utomstående krafter efter ens död. Tanken på att förlora kontroll över sin kropp gör på något vis det nära förestående slutet ännu mer skräckinjagande. I och med att kroppen är en identitetsbärande instans innebär förlusten av kontroll också en viss förlust av jaget. På så sätt blir både döden och utraderingen av kroppen en identitetsförlust som uppfattas som skrämmande.

Det är också möjligt att kontroll över kroppen ses som något fundamentalt mänskligt i och med den mänskliga premieringen av intelligens, identitet och jag. Att vara människa ses som att vara i kontroll och därför ”civiliserad”. Att förlora kontrollen över sin kropp är att reduceras till ett objekt men också att bryta mot de strikt kontrollerade normerna i samhället och därför ses som avvikande och riskera att stigmatiseras. Stigma är även något Frank tar upp i anslutning till kontrollförlust över den egna kroppen, och han poängterar hur denna avsaknad av kontroll ses som avvikande av ett samhälle som i de flesta fall förväntar sig att människor ska ha kontroll över den egna kroppen.³⁴ I ett samhälle där kontroll ses som en fundamental norm för människor

---

³³ M.R Carey, *The Girl With All the Gifts*. (Little Brown, Hachette UK, 2014), s. 457.

³⁴ Frank, *The Wounded Storyteller*, s. 31-32.

är zombifieringsprocessen och att slutligen bli förvandlad till zombie att tas ifrån inte bara sitt medvetande, liv och jag utan även sin mänsklighet och roll i det mänskliga samhället.

Döden och den efterföljande zombifieringsprocessen är avhumaniserande genom det faktum att den reducerar människan till objekt och genom att den ”stjäl” den levande människans identitet. I och med att zombien skapas från en faktiskt människa men i de flesta fall saknar denna människas inre liv innebär denna utradering av den egna identiteten ännu en skräckinjagande aspekt – zombien ägnar sig på så vis åt en sorts epidemisk identitetsstöld. Zombien övertar den egna identiteten genom att rent praktiskt ta över kroppen som tidigare var den smittades. Kroppen har också vanligen kvar attribut som signalerar identitet, så som kläder, smycken och kanske till och med olika minnessaker eller rena identitetsmarkörer som en plånbok med foton av nära och kära eller en id-handling så som körkort.

Det kan således fastslås att zombien genom sin natur som o-död är i sig själv avhumaniserad, eller det som finns kvar av en avhumaniserad människa, på grund av att den genom zombiefieringsprocessen förvandlas från människa till något annat, det vill säga en zombie. Det kan också sägas att döden är den ultimata objektifieringen i och med att den ofrånkomligen förvandlar människan från ett besjälade subjekt med fri agens till ett objekt som endast utomstående krafter kan agera på. Det finns dock flertalet andra sätt som zombien blir avhumaniserad på, exempelvis genom att beskrivas som en massa utan förmåga till individuell identitet. Inom zombielitteratur är bilden av zombie-horder vanligt förekommande och likaså bilden av en odöd massa som rör sig för att överta stora områden såsom länder, städer eller överlevnadsbaser, exempel på detta syns bland annat flertalet gånger i *The Walking Dead* och i *World War Z* av Max Brooks samt i flertalet zombiefilmer.

Denna litterära bild kan, förutom den avhumaniserande effekten, kopplas till en rädsla för pandemier eller storskalig utrotning via sjukdom. Utöver bilden av pandemin visar bilden av svärmen av zombier också en dubbel rädsla kring identitet, genom bilden av en humanoid massa utan identitet väcks skräck hos läsaren. Det faktum att det är en massa av zombier gör att zombiens identitet som en före detta individ uttraderas ytterligare, inte bara av zombiefieringsprocessen utan även av att införlivas i en identitetslös massa. Denna identitetslösa massa blir också ett hot mot vår självbild som självständiga individer i ett individualistiskt

samhälle och upplevs som särskilt hotfull av den moderna människan som gärna ser sig som en individ.

Denna bild av den identitetslösa massan kan kopplas till pandemitemat. Spridandet av sjukdomar föder en rädsla för smitta mellan medmänniskor och därigenom ofta en beröringsskräck som trots att den är nödvändig i vissa situationer också har starka negativa konsekvenser.³⁵ Pandemier kommer dessutom med en extra aspekt i den mängd offer som finns för den aktuella sjukdomen — rädslan kan med andra ord också ligga i en ångest inför att bli en del av massan. Här är zombien som monster extra effektiv för att väcka rädsla hos läsaren då den uppenbart fungerar som en sorts förvrängd spegel av jaget: mänsklig, men inte riktigt. Zombien är en sorts ”före detta individ” och därför en varning om främst sjukdomars förändrande kraft, men kan också vara ett uttryck för en kolonial idé om den kolonialiserade andres korruperade inflytande eller natur. På grund av sin post-mänsklighet upplevs horderna av smittbärande humanoida varelser som extra hotfulla till skillnad från om de ”bara” hade varit blodtörstiga monster eftersom det utlovar förändring av det egna och kollektiva jaget.

Zombien aktualiserar därmed en annan mycket mänsklig rädsla, nämligen att själv vara eller ha potentialen att bli ett monster. Även detta kan kopplas till det koloniala och en potentiell avsmak inför att infogas i dess våldsamma system. Rädslan kan också ligga i en avsmak för det våld som Fanon menar är nödvändigt för avkolonialiseringsprocessen.³⁶ Det vill säga att våldsutövandet, likt zombiens sjukdomsinducerade våldsamma tillstånd, är påtvingat genom det koloniala systemets inrättning som tvingar den koloniserade att ta till våld för att överleva och/eller utrota det system som förtrycker denna.

3.3 The Walking Dead

The Walking Dead inleds med att vi får följa en huvudperson, polisen Rick Grimes, som vaknar upp ur koma och inser att han befinner sig mitt i en zombieapokalyps i Georgia, Atlanta, USA. Därefter utvecklas berättelsen successivt, fler karaktärer tillkommer och interna konflikter får

---

³⁵ A. Schimmenti, J. Billieux, & V. Starcevic (2020). The Four Horsemen of Fear: An Integrated Model of Understanding Fear Experiences During the Covid-19 Pandemic. *Clinical neuropsychiatry*, 17:2, s. 42 <https://doi.org/10.36131/CN20200202>.

³⁶ F. Fanon. *Jordens fördömda* (1961). (Översättning 1969, Per-Olov Zennström). (Modernista, Stockholm, 2022) s. 7

ofta stå i centrum. Berättelsen är till största del kronologisk men använder sig av flashbacks för att kontextualisera apokalypsen och de olika karaktärernas utveckling. Det finns också en stor mängd av spin-offs som inte följer kronologin. Serieromanerna är skrivna av Robert Kirkman och tecknades först av Tony Moore (de första sex publikationerna) och sedan Charlie Adlard som tecknade resterande 187 publikationer. Generellt följer berättelsen en grupp, oftast med Rick Grimes i en ledarposition, och deras kamp för överlevnad, handlingen kan beskrivas som repetitiv. Viktiga delar av handlingen inkluderar Ricks frus död, födseln av hans dotter och diverse interna och externa konflikter bland överlevarna. En stor del av första halvan av serien utspelar sig i ett fängelse där gruppens existens hotas av en annan grupp överlevare med den sadistiska "Guvernören" som ledare. Denna del av handlingen sätter en trend för berättelsen där andra överlevare ofta får utgöra minst lika stort hot som zombierna.

Gruppens medlemmar fluktuerar i och med den höga frekvensen av död i handlingen, Rick Grimes är dock en central karaktär under nästan hela seriens gång och till stora delar är berättelsen även centrerad kring hans upplevelser. Det saknas dock en berättarröst och flera olika scener visas där ingen speciell berättare eller någon karaktärs perspektiv premieras. Berättelser berättas alltså helt via dialog och text som visar geografisk och temporal plats, vilket inte är ovanligt i serier. Teckningsstilen är vanligen avskalad men uttrycksfull, den använder sig av tydliga linjer och lägger ofta stort fokus på karaktärerna och deras ansiktsuttryck och kroppsspråk. Mycket fokus läggs också på framställningen av zombierna som skräckinjagande, äckliga och farliga, främst genom tecknandet av förruttelse, skador och vad som vanligen refereras till som "gore". Vanligen är utgåvorna av serierna svartvita men med färglagda framsidor.

Handlingen fokuserar precis som teckningsstilen på skräckaspekten av zombien, liksom på de postapokalyptiska vardagliga och sociala problem som uppstår i denna nya tillvaro. Serieromanerna utforskar även till stor del teman såsom mänsklighet, sorg och ondska och godhet i en värld där binariteten mellan dessa två verkar mindre och mindre självklar. Serieromanerna utforskar även vad som händer med människor som utsätts för långvarig skräck och ångest.

3.4 The Girl With All the Gifts

The Girl With All the Gifts är författad av Mike Carey under pseudonymen M.R Carey och publicerades 2014. Boken har sedermera blivit en film med samma namn (2016) och dessutom fått en uppföljare i form av *The Boy on the Bridge* (2017) som även den blivit en film med samma namn (2017). Romanen berättas främst utifrån fyra olika karaktärer där de olika kapitlen fokuserar på de olika karaktärerna, dock utan intern fokalisering. Trots det skiftade fokuset kan zombie-flickan Melanie sägas vara huvudkaraktär. Tonen i romanen är mer av en apokalyptisk thriller än ren skräck. Mycket fokus läggs på relationer och de olika karaktärernas utveckling under berättelsens gång. Romanen behandlar frågor om acceptans, familj, empati och etik och problematiserar vad det innebär att vara människa och att vara monster.

Handlingen i *The Girl With All the Gifts* utspelar sig i ett postapokalyptiskt Storbritannien och följer den drygt tioåriga Melanie vars enda livskontext och referensram består av den anstalt hon befinner sig på och den ofta förlegade information som lärs ut där. Anstalten existerar för att forska på barn som henne i hopp om att komma fram till ett vaccin eller medicin mot zombiesmittan. Barnen på anstalten kan närmast beskrivas som intelligenta zombier och därmed även humanzombies.

Utanför anstalten existerar också mer traditionella zombier som inte har barnens intelligens eller förmåga till medvetande. Mycket omsorg läggs på att oskadliggöra barnen, exempelvis genom att spänna fast dem i rullstolar och sätta på dem masker för att hindra dem från att bitas. Zombiebarnen har nämligen likt de mer traditionella monsterzombierna en svårkontrollerad hunger efter levande föda. På anstalten spenderar Melanie nästan all sin tid i en cell eller i det klassrum som finns på anläggningen. I klassrummet undervisas hon av en rad olika lärare, men hon har fattat extra tycke för Miss Justineu som behandlar henne och de andra zombiebarnen på ett mycket mer humant sätt än de andra vuxna. Förutom Miss Justineu är de andra vuxna kalla, rädda eller fientligt inställda gentemot barnen.

När zombiebarnen förs mellan klassrummet och sina celler spänns de fast i rullstolar och förses med olika sorters mobilitetsinskränkande attrapper. Speciell vikt fästs vid att de inte ska kunna röra huvudet. Både de själva och de vuxna på faciliteten duschas med jämna mellanrum i en

kemisk sprej för att dölja doften av människokött. Efter en attack på faciliteten från andra överlevare lyckas endast fem personer fly: Melanie, Sergeant Parks, Gallagher, Miss Justineu och forskaren Caldwell som utfört experiment på barnen på faciliteten. Attacken sker relativt tidigt i berättelsen och blir startskottet för större delen av handlingen. Motivet bakom attacken är oklart. Alla vuxna förutom Miss Justineu visar stor rädsla för Melanie och Melanie själv börjar känna en nästan okontrollerbar blodtörst när den kemiska sprejen inte längre maskerar lukten från människorna omkring henne. Efter ett tag stöter gruppen på fler barn som är som Melanie, dessa barn attackerar gruppen. Barnen betar sig annorlunda jämfört med Melanie och barnen på anstalten, deras beteende kan närmast beskrivas som ”vilt” och till synes kommunicerar de utan ett utvecklat verbalt språk. Barnen utanför anstalten är således någonstans mellan monsterzombie och humanzombie med anledning av deras utvecklade psyke i kombination med ett beteende som ofta motiveras av instinkt.

Zombiesmittan i romanen tar sig uttryck i en svampinfektion. Caldwell inser efter att ha dissekerat hjärnan på ett av de barn de attackerats av att dessa är andra generationens infekterade, det vill säga att de på något sätt fötts fram ur de odöda liken. Mot slutet av boken stöter de överlevande i gruppen på ett område där sporerna växt fram ur de ”mognade” odöda liken och utvecklat vad som närmast kan beskrivas som ett moln sporer över delar av London. Efter att ha klurat ut att en yttre faktor krävs för att sprida sporer bränner Melanie detta moln och släpper lös smittan över världen i syfte att infektera alla och låta den sorts hybridzombier som hon själv utgör ärva jorden. Kvar av de vuxna i gruppen finns bara Miss Justineu i en luftsäker dräkt som undervisar de ”vilda” barnen som tidigare attackerade gruppen.

3.5 Warm Bodies

I *Warm Bodies* (2010) av Isaac Marion får vi följa R som är en zombie. Romanen använder sig till stor del av intern fokalisering med R som berättare. Likt *The Girl With all the Gifts* handlar *Warm Bodies* till stor del om ett humaniserat monster och om den arbiträra uppdelningen mellan monster och människa. Romanen är en apokalyptisk kärlekshistoria snarare än regelrätt skräck och är löst baserad på *Romeo och Julia* av William Shakespeare. Det finns också flera uppföljare

och en prequel. Romanen är indelad i kapitel men också i tre ”steg”: ”wanting”, ”taking” och ”living” där den sista får fungera som sorts epilög — här förändras också fokaliseringen en kort stund och skiftar till en allvetande berättare för att sedan gå tillbaka till R.

Tillsammans med flera andra zombier bor huvudkaraktären R på en flygplats. R verkar dock missnöjd med sitt odöda liv och dess ständigt återkommande rutiner av jakt på människor, stapplande fram i flygplatsen och oklara framstötningar av ljud. Zombierna kommer inte ihåg mycket av sina tidigare liv och R och hans vän M kallas istället vid bokstäver då detta är det enda de kommer ihåg av sina namn. I början av boken är hans största nöje att åka på rulltrapporna i flygplatsen och att lyssna på musik i det flygplan han gjort till sitt personliga hem. Eftersom R är den som är berättare genom romanen framstår han för läsaren som långt mer mänsklig och tänkande än övriga zombier, detta verkar dock stämma även i övrigt eftersom hans agerande i jämförelse med de andra zombierna verkar mer genomtänkt och utåttriktat.

Läsaren får efter ett tag följa en attack på människor som R gör tillsammans med några andra zombier. Under attacken dödar R människan Perry och äter hans hjärna. Detta gör att han upplever Perrys minnen vilket i sin tur resulterar i att han känner igen Perrys flickvän Julie. R fattar snabbt tycke för Julie och tar med henne tillbaka till sitt hem i flygplatsen eftersom han bestämt sig för att beskydda henne från de övriga zombierna.

Under romanens gång utvecklas R och Julies förhållande till en regelrätt kärlekshistoria. Under tiden som berättelsen har sin gång blir R också mindre hungrig och hans begär efter mänskligt kött minskar. Han får också enklare att tala vilket tidigare varit svårt för honom och sakta men säkert börjar hans kroppsliga funktioner att fungera igen. Efter ett tag visar andra zombier liknande tecken på att humaniseras och hjälper R och Julie att återförenas efter en kortare separation samt att undgå de hot de möter genom romanen. Romanen avslutas med att zombierna tvekande och gradvis accepteras in i de levandes samhälle och att R blir så gott som levande igen – med implikationen att detta är möjligt även för andra zombier.

3.6 Zombien som metafor

Zombien har i allmänhet stor metaforisk potential på grund av olika aspekter som är väsentliga för den som litterär figur, såsom hunger, begär och stumhet. En stor anledning till zombiens metaforiska potential ligger i det faktum att den oftast är stum. Den kan därför inte artikulera några känslor, tankar eller intentioner och den skräck som upplevs i mötet med den är därför helt baserat på dess fysiska attribut och stumma handlingar. För att läsaren ska uppleva zombiefiguren som skräckinjagande i litteraturen måste därför framställningen göras utan zombiefigurens inblandning i dialogen — skräcken kan inte ligga i zombiens intentioner då den inte har några, eller i alla fall inte kan uttrycka dessa. Inte heller kan rädslan ligga i någon uppfattning om ”ondska” från zombiefigurens håll då den vanligen är en helt biologisk men mekanisk figur utan koncept om moral.

Möjligen skulle rädslan hos läsaren kunna väckas av att zombien helt enkelt är ett hot, men då kvarstår dilemmat att mycket litteratur innehåller hot mot karaktärerna utan att nödvändigtvis vara skräcklitteratur. På grund av zombiens stumhet och tomhet är metaforen således ett av de få sätt monsterzombien har kommunikativ potential och medlen att skapa mening för läsaren på. Eftersom figuren i sig är relativt tom kan små ändringar i framtoning eller handling bestämma vilka rädslor läsaren möter i, eller projicerar på, litteraturen när de konfronteras med zombien. På grund av sin relativa stumhet och tomhet blir zombien alltså ett effektivt medel för en läsare att applicera uppfattningar och rädslor på och för författare att frammana dessa på. Samtidigt som tomheten understryker den metaforiska och symboliska potentialen kan den i sig frammana rädsla genom att låta läsaren konfrontera ”ingentinget”.

I många fall byggs skräcken för zombien upp genom den hunger som är central för figuren. Hunger kan också med enkelhet kopplas till sjukdomar och tillstånd såsom olika ätstörningar, nekros och rabies. Hungern är också relevant som metafor för begär gällande andra sjukdomsförlopp i den mening att den sjuke ofta eftersträvar att bli frisk eller återvända till det normala, detta begär tar sig i fiktionen uttrycket att zombien äter upp den friska människan. Hungern och specifikt zombiebettets smittspridande kraft kan också läsas metaforiskt som den epidemiska konsekvensen av människans längtan efter närhet i tider av epidemier och pandemier — så som sågs bland annat under covid-19 pandemin. Zombieberättelsen bli på så sätt en mörk spegling av människans behov och längtan efter närhet i och med att det slutar i kannibalism och smittspridning.

När Frank är den som använder begreppet begär problematiserar han den sjukas förmåga till begär som han menar ofta minskar eller försvinner.³⁷ Jag menar med avstamp i Frank att begäret har ett syfte och ofta en metaforisk betydelse såväl när det är närvarande i berättelsen som när det finns en påtaglig avsaknad av det. I just zombieberättelser uppvisar monstret ofta endast ett tomt sorts ”begär” i form av hunger, en hunger som vanligen existerar någonstans utanför eller mellan begreppen ”begär” och ”behov”. Zombien behöver nämligen normalt inte äta för att överleva då den är död, den kan vanligen inte heller vilja äta då den saknar vilja. Utöver den okontrollerbara hungern har zombien sällan något begär efter något alls vilket går i linje med Franks tes om att sjuka människor ofta förlorar förmågan till begär.

Hungern i sig kan dock läsas metaforiskt som begär till olika sorters ting beroende på kontext och syfte. På grund av zombiens tomhet kan begäret också läsas som är så starkt att det reducerar den som upplever det till o-människa. Hungern i sig är således andrafierande. Zombiens hunger kan beroende på kontext representera allt från sexuell åtrå till ett kapitalistiskt begär efter pengar eller en vilja för den sjuka att bli frisk. Melanies hunger skulle exempelvis kunna representera hennes längtan efter mänsklig närhet men likaså begäret efter en frisk, normföljande och ”vanlig” kropp och/eller liv — något som med ett visst mått av bitter ironi kan läsas som ytterst mänskligt. Hungern som metafor för längtan efter mänsklig närhet kan möjligen stärkas av att det löpande är modersgestalten Miss Justineu som Melanie kämpar för att inte skada och äta. Den mänskliga närheten blir på grund av Melanies tillstånd farligt, men hennes tillstånd ökar tragiskt nog längtan efter närhet, en mekanism som kan tänkas uppvisas även hos de mer smittsamma sjukdomarna i verkligheten.

Förruttnelsen som faktor är ytterligare en av de aspekter hos zombiefiguren som kan läsas som en relevant referens till verkliga sjukdomar, då det finns sjukdomar och skador som resulterar i exempelvis nekros eller kallbrand där vävnad dör och därför kan ruttna. Förruttnelsen kan dock även läsas som ett uttryck för dödsångest, rädslan inför dödsförloppet och/eller en rädsla för att fysiskt försvagas till följd av sjukdom. Frågan om förruttnelse blir således relevant för en större mängd sjukdomar om den läses metaforiskt. Zombien skulle därför kunna sägas metaforiskt förkroppsliga faktiska sjukdomar, rädslan inför dessa samt implikationerna av att bli sjuk.

---

³⁷ Frank, *The Wounded Storyteller*, s. 37 - 39.

Zombiens föruttnelseaspekt blir följaktligen i vissa fall en manifestation av rädslan att tyna bort till följd av sjukdomar såsom cancer, ätstörningar eller andra försvagande medicinska tillstånd.

Förruttnelsen är förutom detta metaforiskt relevant då den har en stark koppling till döden. Den kan således även representera den rädsla som många känner inför döden, både den egna döden, närståendes död och döden som existentiellt koncept. Rädslan inför en närstående död realiserar också i zombiens senare uppvaknande från det döda. Den återuppståndna döda fungerar som en påminnelse om att den döda från vilken zombien uppstod inte längre existerar i de levandes domän men ändå hemsöker den genom sin rent fysiska närvaro. Förruttnelsen i zombiefiguren blir här för både karaktärer och läsaren själv en samtidig påminnelse om död, om att den sjuke riskerar att dö och rädslan inför att andra och en själv inte bara ska dö men fysiskt försvinna.

4. Analys

Analysen kommer bestå i 7 delar och tar avstamp i termerna förändring, avhumanisering och sjukdom. Sedan följer diskussion om andrafiering, humanzombien, det postkoloniala och det kollektiva. Analysen avslutas med en diskussion om förhållandet till den sjuka och det sjuka subjektet samt de individuella relationerna till sjukdom och det medicinska.

4.1 Förändringen, avhumaniseringen och uppfattningen av den sjuke

Något som är centralt för många sjukdomsförlopp är förändringen av den sjuka kroppen och den förändring det sjuka subjektet genomgår fysiskt, psykiskt och socialt. I zombieberättelser tas detta till sin extrem genom sjukdomsprocessen, döden och den slutgiltiga ”reanimationen”; det vill säga genom den förvandling som zombiesmittan vanligen innebär. En zombie är av förklarliga skäl en avhumaniserad pseudokaraktär då den oftast inte kan sägas vara varken en människa eller en karaktär³⁸ i sann mening. Avhumaniseringsprocessen börjar dock inte alltid med att en karaktär blir en zombie utan redan i de övriga karaktärernas reaktion på en smittad person. Ett vanligt fenomen inom zombielitteraturen är att någon blir biten och den efterföljande reaktionen på detta. Vanligen gömmer den bitna personen bittet eller reagerar med förnekelse

---

³⁸ Baserat på antagandet att en karaktär har agens, vilket zombien vanligen saknar.

inför det. Ett exempel är i *The Walking Dead* när karaktären Jim blir biten och reagerar på detta med att säga ”This? This’s nothing... a scratch”³⁹ medan både övriga karaktärer och läsaren kan se att bittet har gått ner till benet. Efter detta får vi följa sjukdomsförloppet där Jim snabbt verkar acceptera sitt tillstånd. Snabbt går det dock över till en förnekelse av sjukdomsförloppet hos de övriga karaktärerna, exempelvis säger karaktären Donna till den nu uppenbart sjuka Jim ”Maybe you won't turn. Nobody knows anything for sure”.⁴⁰ Samma tanke uttrycks senare av hennes man då han säger: ”Maybe it won't happen to him”.⁴¹ Denna reaktion kan ha flera olika anledningar och ha sitt ursprung i allt från närståendes hopp, ovilja att tro det värsta eller vara ett sätt att lugna den sjuke, omgivningen eller sig själv. Mest intressant är dock det faktum att Jim från den stund han blir biten betraktas som ett hot. Efter att Donna varit och tagit hand om Jim uttrycker hennes man tacksamhet för att hon kollar till honom eftersom: ”All the other girls are too scared to get near him”.⁴²

Synen på den sjuke som ett hot har inom fiktionen logiska anledningar då en zombiesmittad person kan bli en zombie och därför utgör ett faktiskt hot. Att undvika den sjuke har därför en funktion i att inte sprida smittan. Det kvarstår dock att det i *The Walking Dead* är så att en person först måste dö för att reanimeras som zombie, det är med andra ord ofarligt att gå nära en smittad person så länge den inte dött. Eftersom Jim fortfarande lever kan därför karaktärernas beteende läsas som en överdriven beröringsskräck med sjuka och döende människor. Risken för att smittas av zombieviruset existerar men kräver mycket specifika omständigheter för att detta ska realiseras. Även om försiktigheten inte är överdriven från friska karaktärers håll målas en tydlig bild upp gällande friska personers förhållningssätt till den sjuke och den alienerande effekt detta kan ha, oavsett om hotet är reellt eller ej.

Den sjuke som ett hot är något som återkommer i flertalet exempel på zombielitteratur. Bland de verk som diskuteras här syns det som tydligast i *The Girl With All the Gifts*, i hur Melanie och de andra barnen behandlas. Som tidigare nämnts används flertalet metoder för att ”oskadliggöra” zombie-hybrid barnen, däribland olika anordningar som spänner fast dem. Även här behandlas

---

³⁹ R. Kirkman, T. Moore, C. Adlard, C. Rathburn, *The Walking Dead*, Book one, Chapter One (Image Comics, California, 2013), s. 112.

⁴⁰ Kirkman, Moore, Adlard, Rathburn, *The Walking Dead*, Book one, s. 116.

⁴¹ Ibid.

⁴² Ibid s. 117.

barnen — trots att de har ett medvetande, identitet och ett jag samt bara smittar på högst specifika sätt — som ett hot baserat på att de är smittade.

I zombielitteratur syns med stor tydlighet hur både regelrätta zombies, humanzombies och människor i den initiala fasen av infektion behandlas som hot. Den frekventa förekomsten att behandla den sjuke som ett hot pekar mot att detta är (eller i alla fall inom zombielitteraturen uppfattas vara) ett naturligt och instinktivt beteende. Detta troligen då sjukdom onekligen utgör ett reellt hot för den egna individens hälsa. Detta instinktiva beteende finns det dock flertalet historiska och litterära exempel på människor eller karaktärer som överkommer eller ignorerar, exempelvis i syfte att ge vård eller sympati åt en sjuk medmänniska.

I zombielitteratur finns flertalet exempel på detta, bland annat i hur Donna tar hand om Jim i *The Walking Dead*, hur Julie trots R's sjukdomsstatus utvecklar en relation med honom i *Warm Bodies* samt hur Miss Justineu löpande i *The Girl With all the Gifts* beskyddar och tar hand om Melanie. Än mer tydlig är övervinnandet av den initiala och instinktiva reaktionen på den sjuke som ett hot i relationen mellan Sergeant Parks och Melanie, där förändringen i inställning från hot till sympati är extremare. Sergeant Parks börjar boken med att vara öppet negativt inställd till Melanie men blir under berättelsens gång mer positivt inställd genom sin närhet till henne. Julies förändring i inställning gentemot R är också stor, men där är hotet inte nödvändigtvis baserat på hans sjukdomsstatus utan den våldsamma situation de befinner sig i.

4.2 Förändring och zombieinvasionen som uttryck för kolonial rädsla

Med koloniala rädslor menas här rädslor som uppkommit ur och efter det förtryckande koloniala systemet och baseras på föreställningar som uppkommit ur detta system. En kolonial rädsla kan ge sig uttryck genom skildringar eller bilder i litteratur, filmer och media som framställer vissa befolkningar (vanligen ursprungsbefolkningar och/eller icke-vita befolkningar) som skräckinjagande och våldsbejakande. En vanlig sådan skildring är bland annat den återkommande bilden av ”den farliga vilden” i litteratur med koloniala drag. I uppsatsen

återkommer löpande *Heart of Darkness* som ett exempel där ursprungsbefolkningen beskrivs på ett sätt som potentiellt underbygger en kolonialt betingad skräckbild av en grupp människor.⁴³

Skildringar som dessa resulterar i kolonialt präglade skräckfigurer och grundar sig i en föreställning om att icke-västerländska befolkningar skulle vara ociviliserade och våldsamma. Jag väljer att kalla konceptet för ”kolonial rädsla” då uppsatsen delvis behandlar zombien som en kolonialt betingad skräckfigur vars framställning kan ha präglats av dessa skildringar av ursprungsbefolkningar som ”monstruösa”. Det är också passande då det är ett sätt att diskutera kolonistörernas syn på den koloniserade andra och den motsägelse som kan finnas i att samtidigt se den andra som underordnad och ett hot. Både zombien och koloniala litterära skildringar av ursprungsbefolkningar understryker nämligen en samtidigt styrka och skörhet samt insinuerar en underutvecklad intellektualitet och känsla av identitet.

För zombien är koloniala rädslor speciellt relevanta i form av en skräck inför ett inbillat övertagande av ”sammhället” av ”den andre” — inte olikt hur en sjuk kropp övertas av (zombie)infektionen. Zombieinvasionen kan läsas som ett uttryck för kolonistörernas rädsla inför en stundande avkolonisering utefter Frantz Fanons definition, det vill säga: ”Överallt innebär avkolonisering att en *sorts* människor ersätts av en annan *sorts* människor. Utan någon övergångsperiod blir det ett totalt och fullständigt skifte”.⁴⁴ Detta uppfattas hotfullt av kolonistörer som önskar behålla kontrollen över det koloniserade området och dess ursprungsbefolkning.⁴⁵ Enligt Fanon är dessutom avkolonisering alltid en ofrånkomligt våldsam process vilket kan tänkas resultera i större rädsla från kolonistörernas sida gällande både kontrollförlusten i sig och att förlusten av den ska ta sig uttryck på ett våldsamt sätt.⁴⁶

Som Fanon beskriver är avkolonialiseringen skräckinjagande för kolonistören därför att den söker uppluckra den situation det koloniala systemet gett upphov till och som kolonistörerna söker upprätthålla genom exploatering av de koloniserade.⁴⁷ Fanon understryker också hur våldet tog sin början i och med kolonistörernas exploatering av ursprungsbefolkningen,⁴⁸ således är

---

⁴³ Det ska dock sägas att dessa beskrivningar troligen är högst medvetet skrivna av Joseph Conrad i syfte att skildra koloniala orättvisor och den allmänna synen på koloniserade befolkningar i hans samtid. Detta påverkar dock inte analysen då författaren exemplifierar koloniala beskrivningar oavsett om det görs med ett medvetet syfte eller ej.

⁴⁴ Fanon, *Jordens Fördömda*, s. 7-8.

⁴⁵ Ibid.

⁴⁶ Ibid.

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Ibid.

inte rädslan som uttrycks i konspirationsteorier och metaforiskt i zombiefiguren endast rädsla för våld utan också rädsla för hämnd och/eller vedergällning. I zombieromaner syns detta ofta genom spekulationer gällande varför apokalypsen händer, exempelvis om det är ett straff från högre makter på grund av mänsklighetens synder eller liknande. Detta görs exempelvis i *Warm Bodies* då R refererar till zombiesmittan som en förbannelse⁴⁹ och genom Julies övertygelse att smittan är en förbannelse vilken mänskligheten placerat på sig själv via sitt hat, girighet och andra ”synder”.⁵⁰ Det impliceras också genom romanens fokus på kärlek, acceptans och det faktum att R’s förändring sker genom positiva relationer att lösningen på problemet är en mer empatisk och öppen inställning från människornas håll, med andra ord att mänsklighetens tidigare synder måste gottgöras. Extra tydligt görs det i och med R’s återvändande till de levande via relationen till Julie.⁵¹

Det faktum att botgöring verkar lösa problemet implicerar att det finns något att gottgöra, det vill säga att zombieapokalypsen är en sorts vedergällning för mänsklighetens tidigare synder. Vilka dessa synder är specificeras inte, detta görs sällan i zombielitteratur eftersom zombieapokalypsen som straff oftast bara är spekulationer. Julie nämner dock speciellt hat och girighet, två ting som är djupt förknippade med kolonialismen och det koloniala systemet. Läst metaforiskt från ett postkolonialt perspektiv skulle detta kunna tolkas som att den synd som ska botgöras är kolonialismen eller den generella andrafieringen av dem som anses annorlunda från en gällande norm. Denna tolkning stärks av det faktum att det finns vissa fundamentala likheter med det koloniala systemet och det sätt på vilka samhället i dystopiska zombieberättelser är organiserat och uppdelat.

Dessa likheter syns till exempel i Fanons beskrivning av det koloniala systemet. Speciellt tydligt blir likheterna i den klara uppdelningen som existerar mellan den litterära zombien och mänskliga karaktärer. Detta syns i de verk som analyseras här och i så gott som all zombielitteratur. I *Warm Bodies*, *The Girl With All the Gifts* och *The Walking Dead* finns det klara uppdelningar mellan zombies och människor, något som också problematiseras i *Warm Bodies* och *The Girl With All the Gifts*. I samtliga exempel finns det ett klart uppdelat samhälle

---

⁴⁹ Marion, *Warm Bodies and the New Hunger*, s 235.

⁵⁰ Marion, *Warm Bodies and the New Hunger*, s 229.

⁵¹ Marion, *Warm Bodies and the New Hunger*, s. 231-237.

med grupper av överlevare som lever åtskilda från zombierna. I *The Girl With All the Gifts* syns detta genom inspärningen av zombiebarnen samt genom överlevarstaden Beacon som ger intrycket av att vara en avskärmad bas för överlevare. I *Warm Bodies* syns den tydliga gränsdragningen genom det stadion i vilka Julie och andra överlevare lever (det impliceras också att det finns andra liknande ”städer”) som är tungt bevakat och avskärmat från utsidan där zombierna rör sig. I *The Walking Dead* finns flertalet baser med överlevande i varierande storlek som alla på ett eller annat sätt avskärmat sig från zombierna.

Denna uppdelning av den postapokalyptiska världen har likheter med den segregation som förekommer inom koloniserade områden och som Fanon beskriver som ”en tudelad värld”.⁵² Han noterar även hur gränsen mellan de två sfärerna, det vill säga den koloniserades och kolonistörens, är vaktade och markeras av olika instanser med våldsmonopol, exempelvis kaserner och polisstationer.⁵³ Denna nästintill militära uppdelning speglas i zombieberättelsernas binära och totala uppdelning av överlevare respektive zombies. Överlevarnas städer och baser är ofta, likt kolonistörernas, vaktade av olika instanser med våldsmonopol, vanligen militär eller tränade vakter med det uttalade uppdraget att hålla zombierna borta från överlevarnas sfär genom våld.

Fanon beskriver också hur den koloniserades sfär och kolonistörens sfär är totalt åtskilda i den mening att de inte kompletterar varandra i och med att den enas sfär, den koloniserades, anses överflödig.⁵⁴ Implikationen här är att de koloniserades sfär inte anses ha ett existensberättigande till skillnad från kolonistörens. Vidare beskriver Fanon skillnader i sfärernas materiella förhållanden där kolonistörernas sfär (stad) är ren, upplyst och välplanerad medan de koloniserades stad är smutsig, dåligt planerad, trång och hälsovådlig.⁵⁵ Även detta syns i zombieberättelsens generella uppdelning av världen i zombies och överlevare där utsidan av de olika överlevarnas städer och baser är farlig, normbrytande, smutsig, vild och primitiv medan insidan ofta har ett visst mått av renlighet, normer, säkerhet och upplevd moralisk och intellektuell förfining.

---

⁵² Fanon, *Jordens Fördömda*, s. 9-1.

⁵³ Ibid.

⁵⁴ Ibid.

⁵⁵ Ibid.

Som mest relevant är dock Fanons beskrivning av kolonistatörens sfär som mätt och den koloniserades sfär som hungrig.⁵⁶ Hunger är ett centralt tema för zombien och den litterära zombieberättelsen och en viktig del av konflikten i både *The Girl With All the Gifts* och *Warm Bodies* där båda huvudkaraktärer kämpar med sin hunger, att de är ett hot mot sina medmänniskor och implikationerna detta har för deras mänsklighet. I och med kategoriseringen av den koloniserade sfären som hungrig introducerar Fanon också begär som en aspekt av den koloniserade tillvaron.⁵⁷ Han beskriver hur den koloniserades sfär ”längtar efter bröd, kött, skor, bränsle och ljus” vilket det impliceras att kolonistatörernas sfär redan har (när de gäller städerna med överlevare i olika zombieberättelser verkar detta stämna även här som ofta har säkrare tillgång till förnödenheter än både zombier och överlevare som inte har en ”bas” av något slag).

I vissa zombieberättelser används denna uppdelning som en retorisk metod för att få fram ett budskap och låta läsaren göra en specifik koppling, nämligen att insidan (överlevarnas läger, kolonistatörernas städer eller sfär) kan vara lika illa eller uppbyggd på samma barbariska principer som utsidan (zombiernas tillvaro, vildmarken, de koloniserades städer eller sfär). Detta syns i bland annat *The Walking Dead* där många av de överlevarläger och städer läsaren möter under berättelsens gång visar sig vara dystopiskt inrättade och fyllda med våld, konflikter, utpressning, svält, kannibalism eller liknande. I berättelser som *Warm Bodies* och *The Girl With All the Gifts* vänds detta budskap till en något mer positiv tolkning, nämligen att ”de på utsidan” (zombies, de koloniserade) är mer lika ”oss på insidan” (överlevare, kolonistatörer) än vad man först kan tro och därför har rätt till samma möjligheter, rättigheter och tillvaro som alla andra. Humanzombien som gestalt ifrågasätter således den binära uppdelningen av kolonistatörens sfär och den koloniserades sfär genom att visa på likheter. Monsterzombien understryker i och för sig ofta också likheter, men det är då negativa sådana vilket resulterar i att de inte kan förespråka en upplösning av sfärerna — bara en pessimistisk tolkning av dem som lika men oförenliga.

Att den koloniserade skulle metaforiskt likställas och/eller jämföras med monster, våld och sjukdom kan tänkas vara extremt, men det är ett väldokumenterat fenomen inom det koloniala systemet som även Fanon tar upp i *Jordens fördömda*. Fanon menar att den koloniala andra i det koloniala systemets ögon är det ultimata onda, så till den grad att den koloniala andra anses vara

---

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ Ibid.

både oemottaglig för etiska läror och antimoralisk.⁵⁸ Från uppfattningen om moraliskt förfall är steget till att jämföra den koloniala andra med monster, smittspridning och sjukdom inte speciellt långt. Även detta tar Fanon upp då han diskuterar synen från koloniseradernas håll på den koloniala andra som en, ofta metaforiskt, infekterande kraft.

Fanon tar bland annat upp hur koloniseraderna såg det som att samröre med de koloniserade utsatte den egna moralen för en risk att metaforiskt ”förgiftas och infekteras.”⁵⁹ Han nämner även hur den koloniala spridningen av kristendomen enligt koloniseradernas logik kunde tänkas jämföras med DDT (ett bekämpningsmedel mot insekter som var centralt i att bekämpa malariamyggan⁶⁰) ”som dödar parasiterna, sjukdomsbärarna” enligt logiken att kristendomen ”bekämpar kätteriet, de låga instinkterna, det onda, i dess linda” på ett liknande vis.⁶¹ Implikationen är således att det är ursprungsbefolkningen som utgör en smittorisk och därför ska elimineras som hot, antingen genom ”tillfrisknande”, det vill säga omvändelse, eller utrotning.

Att se samhället som en sorts metaforisk biologisk kropp är inte något ovanligt och är även det en koppling till sjukdomstematiken. Att samhället ibland metaforiskt ses som en kropp exemplifieras bland annat genom begreppet ”samhällskropp” där samhället tydligt likställs och ses som en organism.⁶² Inte heller är det ovanligt att beskriva samhällsliga fenomen och i vissa fall även samhällsgrupper med sjukdomstematik i anslutning till begreppet samhällskropp, så som exemplifieras i bland annat Svensk Ordboks exempelmening: ”den svarta marknaden blev något av en varböld på den svenska samhällskroppen”⁶³ och likaså Svenska Akademiens Ordlistas exempel där ”en kräftsvulst på samhällskroppen” definieras som: ”ett stort samhällsproblem”.⁶⁴ Sjukdom kan kort sagt agera som representant för samhällets problem och formuleras dessutom ibland som straff — antingen för individen eller samhället.⁶⁵ Denna tendens

---

⁵⁸ Ibid, s.13.

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ World Health Organisation (WHO). *Frequently Asked Questions on DDT Use For Disease Vector Control*. World Health Organisation. (Geneva, Switzerland, 2004) <https://iris.who.int/handle/10665/68616>, https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/68616/WHO_HTM_RBM_2004.54.pdf?sequence=1&isAllowed=y [2025-07-31].

⁶¹ Fanon, *Jordens Fördömda*, s.13.

⁶² Svensk Ordbok, ”Samhällskropp” (Svenska Akademiens ordböcker, 2021), <https://svenska.se/so/?id=169267&pz=5> [2025-03-24].

⁶³ Svensk Ordbok, ”Samhällskropp”.

⁶⁴ Svenska Akademiens Ordlista (SAOL), ”Samhällskropp” (Svenska Akademiens ordböcker, 2015), <https://svenska.se/saol/?sok=samh%C3%A4llskropp&pz=4> [2025-03-24].

⁶⁵ Sontag, Susan. *Sjukdom som metafor*, 1978 (översättning: Britt Arenander), (Brombergs, Uppsala, 1981) s. 85 - 86.

att demonisera (och i kontrast romantisera) vissa sjukdomar är något som Susan Sontag tar upp i *Sjukdom som metafor* där hon ofta kontrasterar tuberkulos mot cancer, där cancer ofta sammankopplas med det negativa, omoraliska, fula och sakta övertagande. Kort sagt framhävs cancer som inte bara en sjukdom utan också en potent symbol och metaforisk referenspunkt.⁶⁶ Zombien skulle kunna ses som ett litterärt förkroppsligande av detta metaforiska uttryck och de åsikter det kan representera, speciellt i de fall då det beskrivs finnas en ”cancer” på samhällskroppen som i exemplet ovan. Att likna något vid cancer drar även det tankarna till övertagande och invasion eftersom (aggressiva) cancerceller och tumörer vanligen sprider sig i den drabbades kropp och gör den sjuk, således kan den friska kroppen sägas övertas av friska celler, vilket också kan vara den bild metaforer om cancer på samhällskroppen vill väcka när de används.

I *The Girl With All the Gifts* kan en sorts ersättningsskräck ses främst i slutet då Melanie och de andra zombiebarnen tar över världen och i praktiken utrotar sina förtryckare, det vill säga de friska människorna, genom att infektera dem med en luftburen version av zombiesmittan. Som tidigare nämnts lämnas Miss Justineu vid liv för att utbilda zombiebarnen, men hon blir istället begränsad till att leva i en luftsäker dräkt. Ur det begränsade liv Miss Justineu förpassas till i sin luftsäkra dräkt kan utläsas en metaforisk kolonial farhåga att som kolonisatör själv möta den restriktiva behandling man utövat på andra. I detta fall kan zombiebarnen och Melanie läsas som de historiskt koloniserade i och med hur de tidigare i berättelsen begränsats och andrefierats. De friska människorna med Miss Justineu som representant kan därför läsas som de historiska kolonisatörerna som nu blir begränsade och andrafierande i sin tur. Utöver det blir de också förpassade till irrelevans genom att zombiebarnen framställs som människans nästa evolutionära steg, vilket ytterligare frammanar kolonisatörernas rädsla att ersättas som makthavare och förtryckare av den koloniserade när den koloniserade visar kompetens och framsteg.

Zombiens relevans som ett uttryck för kolonial rädsla ligger förutom i ”ersättningen” i zombiens natur som smittspridare. Smittspridningstematiken är en vanlig kolonial, rasistisk och/eller fördomsfull myt gällande grupper som kategoriseras som ”den andre”. Exempel på detta har setts under pandemier och epidemier såsom AIDS-epidemin och ebola-epidemin. Ett samtida exempel

---

⁶⁶ Sontag, *Sjukdom som metafor*, s. 17-27.

är covid-19-pandemin då rasistiska föreställningar om olika gruppers skuld för smittspridningen uppkom och etniska grupper, främst asiater, anklagades för att sprida eller orsaka smittan.⁶⁷

Trots att ersättningstematiken som tydligast har koppling till det postkoloniala kan rädslan för invasion också kopplas till den medicinska aspekten och zombien som sjukdomsberättelse. Dels följer sammankopplingen mellan den andre och sjukdom (zombien) en kolonial och rasistisk tradition av att sammanställa, jämföra eller anklaga den andre/det främmande för epidemiska, sjukliga, smutsiga, groteska eller smittspridande tendenser. Litteraturen kan använda sig av denna koppling, antingen genom att motsäga den, göra läsaren medveten om den eller (medvetet eller omedvetet) förstärka den. Ibland kan alltså den litterära zombien som metafor för ett sjukdomsförlopp eller som sjukdomsberättelse och uttryck för kolonial rädsla sammankopplas.

Ett exempel är Joseph Conrads beskrivning av ursprungsbefolkningen i *Heart of Darkness* som inkluderar bland annat följande passager: ”They were dying slowly -- it was very clear. They were not enemies, they were not criminals, they were nothing earthly now -- nothing but black shadows of *disease* and starvation, lying confusedly in the greenish gloom.”⁶⁸, ”fed on unfamiliar food, they *sickened*, became inefficient, and were then allowed to crawl away and rest.”⁶⁹, ”all about others were scattered in every pose of contorted collapse, as in some picture of a massacre or a *pestilence*.”⁷⁰, ”I saw him, later, for several days, sitting in a bit of shade looking very *sick*”⁷¹ and trying to recover himself”.⁷²

I citaten ovan ser vi hur ursprungsbefolkningen i Kongo flertalet gånger beskrivs som sjuk. Detta kan såklart vara realistisk i den mening att det beror på det inhumana sättet som de behandlas på av koloniserarna vilket medför risk att försvagas eller skadas och därför utveckla sjukdomar. Dock kan det också bero på en kolonial föreställning om den andre som en smittorisk och därför ett hot. Denna koloniala bild kan också hårddras till att i sina mest extrema fall se den koloniala andre som inte bara en smittorisk utan även en fysisk manifestation av smitta, som i

---

⁶⁷ R. Ng, Anti-Asian Sentiments During the COVID-19 Pandemic Across 20 Countries: Analysis of a 12-Billion-Word News Media Database. *Journal of Medical Internet Research*. 23:12, (2021): s. 8-9, <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC8658232/> [2025-03-24].

⁶⁸ J. Conrad, *Heart of Darkness*, s. 25-26 (1899/1902) via ibiblio.org, https://www.ibiblio.org/ebooks/Conrad/Heart_Darkness.pdf, (Elegant Ebooks, e-bok skapad av José Menéndez).

⁶⁹ Ibid.

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ Mina kursiveringar.

⁷² Conrad, *Heart of Darkness*, s. 37.

citater ovan då ursprungsbefolkningen beskrivs som ”black shadows of disease”. I och med att ursprungsbefolkningen löpande även beskrivs som svaga på grund av sitt tillstånd kan synen på den andre som sjuk också vara ett exempel på den koloniala och motsägelsefulla tendensen att se på den andre som samtidigt svag och ett hot.

Samma motsägelsefulla tendenser gällande den andres samtida svaghet och status som hot återfinns i hur zombien vanligen presenteras i zombielitteratur. I exempel där den traditionella monsterzombien förekommer, som *The Walking Dead* och *World War Z*, framställs zombier vanligen som långsamma, dumma, samt relativt sköra och svaga. Med relativt sköra och svaga menas att det finns vissa avvikelser och reservationer gällande begreppet, exempelvis kan zombien vara svår att döda eftersom det vanligen krävs att hjärnan förstörs och därför även kan räknas som en relativt motståndskraftig fiende. I många versioner kan zombier med andra ord skadas svårt och till och med förlora lemmar och fortsätta sina attacker, dock är de lätta att tillfoga dessa skador tack vare att deras vävnad vanligen är i något stadie av förruttnelse och skador mot huvud nästintill garanterar att zombien oskadliggörs. Likt den koloniserade andre ses alltså zombien som paradoxalt samtidigt svag och stark samt som ett hot.

I *Warm Bodies* är invasionstemat inte lika tydligt men liknande teman syns fortfarande i människornas inställning till zombierna samt i det faktum att zombierna till stor del redan verkar ha tagit över städerna då inga människor beskrivs bo utanför överlevnadsstadiet. De överlevande människorna har nämligen bosatt sig i ett stort sportstadium som avskärmar dem från zombierna, likt människorna i *The Girl With All the Gifts* agerar även de initialt med ömsesidig fientlighet gentemot zombierna. Till skillnad från i *The Girl With All the Gifts* slutar dock boken med att zombierna mer eller mindre välkomnas in i samhället med intentionen att de ska assimileras istället för att avskärmas.

I *Warm Bodies* är det till skillnad från i *The Girl With All the Gifts* zombierna som förändras och inte människorna. I *Warm Bodies* sker också förändringen av zombierna på en individuell nivå, till skillnad från i *The Girl With All the Gifts* där de friska människorna förändras kollektivt via utsläppet av sporer. Det impliceras också att förändringen kommer inifrån de individuella zombierna och är en fråga av att mer eller mindre aktivt välja mänskligheten, känslolivet och friskheten. I *The Girl With All the Gifts* där människorna istället är de som förändras triggas detta av en extern faktor, nämligen sporer från Melanie släpper ut. Till skillnad från i *Warm Bodies* finns

det inget försök till acceptans av humanzombierna från människornas håll — trots den kontroll de uppenbarligen kan utöva (om än med svårighet) över sin hunger.

Kort sagt kan sägas att det i slutet av *Warm Bodies* sker en återhumanisering av zombierna både genom förändringen de genomgår och genom inställningen till dem som går från att vara fientlig till försiktigt välkomnande. I *The Girl With All the Gifts* löses problemet med humanzombiernas avhumanisering genom att ”human” som suffix och prefix förlorar sin mening i och med de vanliga människornas zombiefiering och på sätt och viss utrotning. Med andra ord återhumaniseras inte Melanie och de andra zombiebarnen. Istället skiftas makten att definiera vad som är mänskligt eller ej. Således omdefinieras normerna kring vad det innebär att vara och ses som människa i båda romanerna, i den ena genom acceptans och i den andra genom ett skifte av tolkningsföreträde gällande begreppet människa.

De två olika versionerna av zombieberättelsen kan ses som ett uttryck för olika sätt att se på den andra och hur separationen mellan de olika sfärerna ska upplösas. *Warm Bodies* kan läsas som en berättelse om hur de båda sfärerna kan upplösas genom att förtrycket från överlevarna/kolonisatorernas sida upphör och att steg tas för att gottgöra de skador som har gjorts — till exempel genom att överlevarna omfördelar sina resurser och en vilja att istället bygga en gemensam grund för ett samhälle. En mer cynisk läsning skulle kunna tolka zombiernas välkomnande in i överlevarnas stad som att överlevarna ställer ett krav på total assimilering till den koloniala normen som en förutsättning för sfärens upplösande — på så sätt skulle förtrycket endast omvandlas till en uttradering av upplevelser och uttryck som inte passar överlevarna/den koloniala normen.

The Girl With All the Gifts kan istället läsas som mer i linje med Fanons tankar om avkolonisering som ofrånkomligen våldsam och resulterande i en total ersättning av kolonisatören av den koloniserade.⁷³ Genom sin totala uttradering av överlevarna uppnår Melanie detta på en global skala och påbörjar således potentiellt en ny era för de tidigare förtryckta barnen. I och med detta förändrar hon även det system som tidigare fått definiera vad en människa är. Hon tar alltså makten från ett system med likheter till det koloniala och vägrar anpassa sig till de normer som tidigare tillämpats på henne så till den grad att grunden för dem försvinner. På sätt och vis kan slutet således utläsas som en postkolonial utopi där det koloniala

---

⁷³ Fanon, *Jordens Fördömda*, s.7.

arvet mer eller mindre uttraderas och de koloniala normerna inte bara omvärderas utan totalt överskrivs.

4.3 Zombien som ”savage” och kannibal

I denna del av analysen väljer jag att använda det engelska ordet ”savage” för att beskriva synen på zombien och dess koppling till koloniala föreställningar. En översättning av ”savage” hade kunnat vara ”vilde” eller ”barbar”. Inget av dessa ord har dock en tillräckligt stark koppling till den avhumaniserande effekten av ordet ”savage”, inte heller är de tillräckligt kopplat till den våldsamma instinktsbaserade tillvaro som begreppet ”savage” ofta vill göra gällande. ”Vilde” är ett begrepp som allt för lätt kan dra tankarna till ”ett naturligt sätt att leva” snarare än den avhumaniserande stämpel ordet ”savage” vill sätta på människor. Ordet ”vilde” har inte heller nog med koppling till våld för att vara en tillfredsställande översättning av ”savage” i det här fallet. Ordet ”barbar” har istället för lite koppling till instinkt och ”primitivitet” för att vara en god nog översättning.

Förutom ”the savage” diskuteras i denna del även den koloniala föreställningen om kannibalen och dess koppling till zombielitteratur, ofta utifrån Joseph Conrads *Heart of Darkness* där det koloniala systemet beskrivs. I flera av passagerna från *Heart of Darkness* förekommer förutom sjukdom även ätande, hunger och svält som tema. Detta är även det ett tema som vanligen uppkommer i zombieberättelser. Det ska dock noteras att den traditionella voodoo-zombien inte beskrivs ha kannibalistiska tendenser — detta är således något som tillkommit när zombien blivit assimilerade in i den västerländska populärkulturen.

Den andre verkar i litteratur med koloniala inslag ses som hungrig och därför farlig enligt antagandet att en svältande människa gör allt för att stävja hungern. Samma princip och rädsla för okontrollerad hunger syns i zombielitteratur, bland annat i den tidigare nämnda passagen i *The Girl With All the Gifts* då Melanie får vittring på Ms. Justineu och endast med stor svårighet lyckas kontrollera sin hunger efter människokött.⁷⁴ Exempel på hur monsterzombien precis som humanzombien uppvisar svår- eller okontrollerbar och omätlig hunger finns i så gott som varje

---

⁷⁴ Carey. *The Girl With All the Gifts*. s. 70-72.

modernt zombiemedium, här kan den exemplifieras via monsterzombiernas beteende i *The Walking Dead* där de utan samvete och till synes utan medvetande urskillningslöst äter levande människor.

I en passage i *Heart of Darkness* beskrivs hur Marlow och hans följeslagare anlitar ”kannibaler” för att hjälpa till med att knuffa båten över svårframkomliga passager.⁷⁵ Vad Marlow baserar sin benämning av dessa människor som ”kannibaler” på är högst oklart och epitetet nämns mest i förbifarten. Möjligen är detta ett fiktivt exempel på hur epitetet ”kannibal” ibland felaktigt applicerats på folkgrupper på grund av missförstånd, i propagandasyfte eller rädsla för den andra. Att den andra beskrivs ha kannibalistiska tendenser understryker även det hur zombien kan vara ett uttryck för koloniala rädslor.

Konsumtionen av människor skulle kunna läsas som en metafor för en rädsla att totalt utplånas av den andra. Ätandet kan nämligen ses som en utdrering av en individ eftersom även de spår som lämnas efter personens död utplånas i och med den kannibalistiska konsumtionen. Anklagelser om kannibalism och att framställa karaktärer, folk eller individer som utövare av det är också ett mycket effektivt sätt att avhumanisera och andrafiera den anklagade. Detta är på grund av att kannibalism är ett av de större tabu människor kan bryta och ses som fundamentalt omänskligt i många kulturer.

Att anklaga eller beskriva hur någon eller något utövar kannibalism är också ett vanligt sätt att distansera sig från den för kannibalism anklagade gruppen. Kevin J. Wetmore Jr. beskriver det som att kannibaler alltid är ”over there” — det vill säga att de som anklagas för kannibalism alltid är geografiskt och/eller socialt distanserade från de som kommer med anklagelsen.⁷⁶ Anklagelserna om kannibalism understryker alltså den andrafierande funktionen genom sin historiska tendens att vara distanserande socialt och geografiskt.

Det finns alltså en tendens att se kannibalism som något närmast exotiskt och, från ett västerländskt perspektiv, något som förekommer på andra platser men inte *här* — var nu än *här* må vara. Detta är en myt i två stadier, dels på grund av att långt ifrån alla kulturer anklagade för kannibalism faktiskt utövade kannibalism i någon större skala eller på det sätt som beskrivs, dels

---

⁷⁵ Conrad, *Heart of Darkness*, s. 56.

⁷⁶ K. J. Wetmore Jr. *Eaters of the Dead: Myths and Realities of Cannibal Monsters*. (Reaktion Books LTD, London, 2021), s. 173-174.

på grund av att kannibalism även förekommit (och förekommer) i väst. Den västerländska historien är full av exempel på kannibalism, ofta motiverat av svältkatastrofer, andra katastrofer eller liknande vidskepelser, ritualer eller medicinska föreställningar andra delar av världen ofta anklagas för, exempelvis den relativt välkända tendensen att äta mumifierade kvarlevor i medicinskt syfte.⁷⁷

Det står dock klart att även om kannibalism historiskt sett förekommit både i väst och i andra delar av världen har det i litteraturen och populärkulturen allt som oftast varit en rasistisk och kolonial myt. I *Eaters of the Dead: Myths and Realities of Cannibal Monsters* tar Kevin J. Wetmore Jr. upp exemplet med vad han kallar ”den kannibalistiska indianen”,⁷⁸ en myt propagerad av de europeiska kolonisatorerna där de rapporterade kannibalism bland ursprungsbefolkningen i de länder de anlände till, även när sådant inte förekom.⁷⁹

Kannibalism är alltså något som de västerländska koloniala makterna historiskt sammankopplat med de folkslag som de koloniserade, och således ett verktyg som använts i myter och berättelser för att andrafiera och distansera sig ifrån de koloniserade eller för att motivera våld mot de anklagade folken. Wetmore tar också upp Jack D. Forbes tolkning av wendigos som ursprungsbefolkningens perspektiv på kannibalism-mytten. Här får wendigon istället agera mytisk representant för den invaderande, kannibalistiska och rovdjurs-lik kolonistören. Wendigon antas fylla samma funktion som kannibalmyten eftersom detta monster, likt zombien, beskrivs vara en människa som blivit ett monster samtidigt som det äter människor. Wetmore visar med hjälp av Forbes således att kannibalism-mytten kan appliceras både på kolonistör och koloniserad så länge den ena är rädd för den andra.⁸⁰

Wetmore diskuterar fortsatt hur kannibalism och kannibaler är förknippat med och kopplat till det koloniala systemet som metafor, som mer eller mindre falska rapporter om kannibalistiska praktiker samt som modell över vad olika samhällen är kapabla att göra mot varandra.⁸¹ Wetmore hävdar också med rätta att kannibalism i de flesta kulturer är synonymt med ”savagery” eller ”barbari”.⁸² Således var, och till viss del är, den koloniala uppfattningen kring kannibalism att de

---

⁷⁷ Wetmore Jr. *Eaters of the Dead: Myths and Realities of Cannibal Monsters*, s. 174-175, 185.

⁷⁸ Min översättning.

⁷⁹ Wetmore Jr. *Eaters of the Dead: Myths and Realities of Cannibal Monsters*, s. 176.

⁸⁰ Ibid, s. 177.

⁸¹ Ibid, s. 178.

⁸² Ibid, s. 178.

(självtutmända) ”civiliserade” européerna stod i kontrast till de kannibalistiska, ”savage” koloniserade.

I anslutning till zombien kan detta innebära att zombiefiguren likt ”den kannibalistiska indianen” eller wendigon skulle kunna vara ett kulturellt uttryck för en rädsla att konsumeras av den grupp man anser utgöra ett hot. Det är alltså en figur som har potential att användas som en representation för hot både från den koloniserades och kolonistörens håll, men som i praktiken främst har kopplingar till kolonistörernas rädsla inför den koloniala andra. Detta är för att zombien idag i högre grad är förknippad med västerländsk populärkultur och således finns det en rimlig grund för att anta att det i zombiens fall främst är ett uttryck för kolonistörernas rädslor och föreställningsvärld. Potentiellt är den därför en representation av kolonistörens rädsla för den andra, speciellt med tanke på att voodoo-zombien traditionellt inte framställs ha kannibalistiska tendenser.

I och med att anklagelser om kannibalism effektivt andrafierar och reducerar den anklagade till inte-riktigt-människa⁸³ skulle det faktum att det är en integrerad del av zombiefiguren också kunna ses som ett led i avhumaniseringen av zombien. I och med kannibalismens direkta koppling till sjukdomstillstånd, det vill säga att ett begär efter mänskligt kött är en direkt konsekvens av och symptom på smittan, kan kannibalismen också ses som ett uttryck för synen på den sjukdomsdrabbade som ett hot. Kannibalismen blir på så vis ett uttryck för smittorisk och rädslan för att själv drabbas av det tillstånd den sjuke befinner sig i — dels genom att bittet smittar, dels genom kannibalismens likheter med ett sjukdomsförlopp i sig i den mening att det är en invasion och kontrollförlust över den egna kroppen för personen som äts.

Zombiens framställning har också andra likheter med den koloniala litteraturens framställning av den koloniala andra som ”savage”, ”barbar” eller ”vilde”. Främst ligger detta i framställningar av zombien och den andra som uttryck för en okontrollerad natur endast eller främst baserad på instinkt. Zombien framställs i och med dess kannibalistiska tendenser ofta som en manifestation av okontrollerad hunger, en hunger som dessutom kan läsas metaforiskt som ett uttryck för andra sorters begär såsom sexuellt begär, begär efter kapital eller begär efter makt.

Zombien som uttryck för okontrollerat begär och/eller hunger syns som tydligast i litterära exempel på monsterzombien, så som bland annat *The Walking Dead*. Här syns tydligt och ofta

---

⁸³ Ibid, s. 180

oproblematiserat hur zombien framställs som ett monster vars existens baseras helt på instinkt i hur den attackerar människor runt omkring den. Detta syns redan i första mötet med en zombie då Rick attackeras av en zombie på det sjukhus han vaknat ur sin koma i.⁸⁴ På liknande sätt kan vi se den koloniala andra beskrivas med liknande okontrollerbara attribut i litteratur som upprepar koloniala övertygelser. Exempelvis syns framställningen av den andra som mer underordnad sina instinkter i *Jane Eyre* där den karibiska Bertha med sin okontrollerbara natur och aggressivitet får agera motpol och avskräckande exempel för den engelska Jane Eyre.

Förutom det okontrollerade begäret och instinkterna beskrivs zombien, paradoxalt nog kan tyckas, som att den saknar vilja. Detta är också en likhet med hur ursprungsbefolkningen ibland beskrivs i böcker som exempelvis Joseph Conrads *Heart of Darkness*: "All their meagre breasts panted together, the violently dilated nostrils quivered, the eyes stared stonily uphill. They passed me within six inches, without a glance, with that complete, deathlike indifference of unhappy savages."⁸⁵ Denna beskrivning har likheter med exempelvis vissa beskrivningar av zombiernas initiala ligkiltighet i *Warm Bodies*, bland annat uttrycker R hur flera år kan passera medan zombierna står stilla, ruttnar och jämrar sig utan tillstymmelse till vilja eller aktivt agerande.⁸⁶ Det finns också likheter med de mindre medvetna monsterzombierna i *The Girl With All the Gifts* som beskrivs stå stilla och oengagerade tills de får vittring på levande kött. Både den koloniala andra och zombiefiguren sammankopplas alltså med död, letargi och stagnation. Det är också värt att notera den mycket (troligen medvetet) avhumaniserande användningen av begreppet "beasts" i *Heart of Darkness*, som rakt ut likställer ursprungsbefolkningen med djur och/eller monster vilket kan likställas med zombiens status som monster.

De många likheterna antyder att det finns en koppling mellan beskrivningen av den koloniala andre och den populärkulturella zombien i litteraturen. Möjligen skulle vissa sorters zombieberättelser kunna ses som arvtagare till den retorik som tidigare använts i litteratur med koloniala inslag. Dels kan detta arv ses i hur zombien traditionellt har varit det eviga objektet snarare än subjektet i olika romaner (men även i filmer, serier och spel) men också i den retorik och beskrivning som omger och används om zombien. Zombien i dagens litteratur skulle med

---

⁸⁴ Kirkman, Moore, Adlard, Rathburn, *The Walking Dead*, Book One, s. 6-7.

⁸⁵ Conrad, *Heart of Darkness*, s. 24.

⁸⁶ I. Marion, *Warm Bodies* (2010) ur *Warm Bodies and the New Hunger*, (Atria Books, 2016), s.13.

andra ord kunna jämföras med kolonial litteraturs skräckblandade fascination för och framställning av ”the savage” som en sorts exotifierad skräckfigur.

På vissa sätt skulle zombien kunna sägas vara denna sorts litteraturs efterträdare i den mening att rädslor som tidigare skrevs fram i fiktiva berättelser om mötet med ”the savage” nu istället skrivs som mötet med zombien. En spekulativ om varför just zombien fått bli en ersättare på vilken koloniala föreställningar om den andre kan projiceras skulle potentiellt kunna ligga i dess ursprung i voodoo. I och med att voodoo är en religio-kulturell praktik från en kolonial kontext som förknippades med koloniserade folkslag, som kolonisatörerna ofta hade en begränsad inblick i och förståelse för, kan den ha blivit en naturlig arvtagare till statusen som ett ”exotiskt monster” och som representation av den andre. Detta förklarar dock bara varför ordet ”zombie” fått vara namn på detta monster, eftersom exempel på föregångare till den populärkulturella zombiens attribut finns i så gott som alla kulturer. Att ett monster som tar formen av ett sjukdomsspridande ruttnande lik får representera koloniala tankesätt kan istället tänkas förklaras med rädslan och äcklet en sådan bild frammanar samt den historiska tendensen att sammankoppla vissa folkgrupper med sjukdom, död eller orenhet.

4.4 Humanzombien som sjukdomsberättelse

Som humanzombie har Melanie i *The Girl With All the Gifts* ett mått av mänsklighet trots sin status som zombie: hon har en känsla av identitet, är (själv)medveten och på många sätt intellektuellt och känslomässigt likställd med en människa. Melanies mänskliga sidor syns i hennes interaktion med andra människor både i de positiva och negativa känsloutspelen, samt genom hennes introspektion och förmåga till både lärande och reflektion. Flera gånger under romanens gång refereras också till Melanies intelligens, något som ytterligare indikerar hennes natur som en humanzombie.

Likt Melanie är R i romanen *Warm Bodies* en humanzombie. Han börjar dock boken i en mer oklar position, han kan närmast beskrivas existera som ett slags hybrid mellan humanzombie och monsterzombie då han utan större samvetsqual dödar och äter människor. Han är också mer tydligt kategoriserad som zombie då han uppvisar fler av de klassiska populärkulturella

stereotyperna, som exempelvis en hunger efter specifikt hjärnor. Dessutom verkar han och de övriga zombierna vara avtrubbade emotionellt och intellektuellt då mycket av deras (o)-liv går ut på att upprepa samma meningslösa ritualer, exempelvis genom Rs tidigare nämnda tidsfördriv att åka i rulltrappan fram och tillbaka.⁸⁷ Kort sagt imiterar zombierna liv utan att riktigt delta i det på ett meningsfullt sätt. Under romanens gång utvecklas dock R:s samvete samt hans övriga mänskliga attribut. En annan viktig skillnad mellan R och Melanie är att R i långt högre grad påverkas fysiskt av att vara en zombie, så till den grad att det kan beskrivas som en sorts funktionsnedsättning eller funktionsvariation. R upplever bland annat talsvårigheter, är som andra zombies till viss grad rörelsehindrad (exemplifierat genom en avvikande gångstil) och kan inte läsa.⁸⁸ R överkommer dock till viss del sina fysiska och psykiska funktionsnedsättningar under romanens gång och läsaren får se en gradvis förbättring i hans symptom.

Att Melanie kan kategoriseras som en zombie och inte bara som mänsklig syns på flera ställen i romanen, exempelvis de gånger då hon äter levande föda, bland annat då barnen utfodras med larver och då hon attackerar personen som hotar Miss. Justineu.⁸⁹ Utöver detta diskuterar Dr. Caldwell hur Melanie inte är levande i en strikt biologisk och vetenskaplig mening.⁹⁰ På så vis uppfyller hon många av de ovannämnda för uppsatsen formulerade kriterierna för en zombie.

Frågan kvarstår dock om Melanie och R kan räknas som ”sjuka” i begreppets sanna bemärkelse. Med ”sjuk” menas i det här avseendet en person som är bärare av någon form av bakterie-, virus eller svampinfektion men också tillstånd då kroppens funktioner är bristfälliga eller vänds emot den egna organismen, exempelvis vid cancer eller vissa kroniska sjukdomar. I slutet av romanen avslöjas som tidigare nämnts att Melanie aldrig varit en levande människa som blivit infekterad. Det framgår istället att hon och de andra humanzombierna på ett eller annat sätt ”fötts” fram ur de monsterzombier som också existerar i det fiktiva universumet. Således blir gränsdragningen för vad ”sjuk” innebär svår, i och med att Melanie på sätt och vis är född ur sjukdomen. Min tolkning är att Melanie kan sägas vara ”sjuk” då hon dels bär på svampinfektionen som orsakar zombiefieringsprocessen och dels uppvisar symptom i form av en hunger efter levande föda. Dessutom kan hon infektera andra genom sitt bett vilket ytterligare

---

⁸⁷ Marion, *Warm Bodies and the New Hunger*, s. 13.

⁸⁸ Marion, *Warm Bodies and the New Hunger*, s. 18, 13.

⁸⁹ Carey, *The Girl With All the Gifts*, s. 10, 128.

⁹⁰ Carey, *The Girl With All the Gifts*, s. 163.

pekar mot att hon kan kategoriseras som sjuk. Samma gäller R då han uppvisar symptom och har förmågan att smitta andra, dock är sjukdomens natur och ursprung mindre förklarade i *Warm Bodies* och därför är R:s sjukdomsstatus oklarare. Det står dock klart att R kan kategoriseras som funktionsnedsatt, ett tillstånd som har sitt ursprung i hans zombieskap som med tanke på smittoaspekten troligen uppkommit ur en sorts sjukdom.

I övrigt kan många av de ovan nämnda exemplen på Melanies och R:s omänsklighet (levande föda, okontrollerad hunger, etc) också översättas till ett möjligt sjukdomstillstånd. Deras ”specialkost” och stundvis okontrollerade hunger och den resulterande aggressiviteten skulle båda kunna kontextualiseras som symptom eller del av en sjukdomsbild. Utöver att dessa attribut skulle kunna läsas som symptom är de också indikativa av sjukdom på ett annat sätt, de speglar nämligen en viss normativ uppfattning om den sjuka personen. Melanie och R sammankopplas genom de ovanstående attributen med två egenskaper: hotfullhet och äckel.

Dessa två responser kan kopplas till vanliga sätt för friska individer att förhålla sig till sjuka individer. Det är ofta fördelaktigt för en frisk individ eller grupp att distansera sig från en sjuk eller smittad individ⁹¹ genom biologiska, psykologiska och emotionella responser så som rädsla eller äckel. Enligt Robert Dantzer finns det även bevis för att interaktionen mellan sjuka och friska individer influeras av neurobiologiska mekanismer.⁹² Jag tolkar Dantzers artikel som att rädsla och äckel men också sympati är exempel på dessa neurobiologiska mekanismer⁹³ och därmed är de friska karaktärernas responser och förhållningssätt gentemot Melanie och R i linje med en eventuell sjukdomsstatus, både gällande de positiva och negativa reaktionerna från omgivningen. Detta är sammantaget med att både Melanie och R uppvisar vad som kan kategoriseras som symptom samt det faktum att de bär på zombiesjukdomen och därför har förmågan att smitta sin omgivning anser jag vara nog för att kategorisera de båda som sjuka protagonister och analysera dem som sådana.

I och med att Melanie och R på vissa sätt kan sägas vara sjuka kan Franks resonemang gällande sjukdom appliceras på *The Girl With All the Gifts* och *Warm Bodies*. Frank understryker

---

⁹¹ R. Dantzer. Love and fear in the times of sickness. *Comprehensive psychoneuroendocrinology*, vol. 6 (2021): s. 1 <https://doi.org/10.1016/j.cpnec.2021.100032> [2025-07-32].

⁹² Dantzer, Love and fear in the times of sickness, s. 5.

⁹³ Det ska dock nämnas att Dantzers artikel främst fokuserar på närhet och kärlek som konsekvenser av neurobiologiska mekanismer, han nämner dock även rädsla och äckel. Artikeln baseras på en studie av råttor och fladdermöss.

att en berättelse om en sjukdom inte med nödvändighet är vad sjukdomen faktiskt inneburit men likväl kan vara sant.⁹⁴ Detta menar han är på grund av att det är den subjektiva upplevelsen av sjukdomen som återberättas och att upplevelsen dessutom är föränderlig. Speciellt föränderlig är den på grund av att den influeras av rent medicinska upplevelser och ”artefakter” av den egna historien, exempelvis journaler och röntgenbilder som patienten ibland kan få tillgång till under eller efter sin sjukdom.⁹⁵

Frank tar själv upp antika exempel på ”wounded storytellers” som är fiktiva eller delvis fiktiva.⁹⁶ Många av dessa fiktiva exempel på sjukdom kanske inte är rena sjukdomsberättelser då sjukdomens förlopp inte alltid står i centrum för handlingen, likväl är det exempel på den fiktiva sjukas förekomst och vikt i olika fiktiva verk och narrativ. Samma princip anser jag kan appliceras på zombieberättelsen som exempel på fiktiv sjukdom, det vill säga att även om den inte kan anses vara en sjukdomsberättelse i traditionell mening kan den fortfarande ge liknande insikter gällande sjukdomens kulturella, litterära och sociala signifikans. Samtidigt kan berättaren fortfarande kategoriseras som ”a wounded storyteller” eller som en sorts jämförbar litterär/fiktiv instans eller motsvarighet.

4.4.1 Läkaren och den medicinska forskarens avhumaniserande roll

En intressant aspekt av Melanies berättelse är det faktum att antagonisten är en medicinsk forskare. Under hela *The Wounded Storyteller* diskuterar Frank återkommande de avindividualiserande och avhumaniserade tendenser som kan förekomma inom sjukvård och medicinsk forskning. Som exempel tar han upp det faktum att en medicinsk artikel visar upp bilder på en patient som undergått rekonstruktiva operationer efter att ha haft cancer i munnen. Frank understryker hur artikeln inte namnger patienten eller på annat sätt erkänner hans existens som en individ och inte endast ett testobjekt.⁹⁷ Självklart har detta agerande sin grund i etiska

---

⁹⁴ Frank, *The Wounded Storyteller*, s. 20-25.

⁹⁵ Ibid.

⁹⁶ Ibid, s. XIX.

⁹⁷ Frank, *The Wounded Storyteller*, s. 11-12.

föreskrifter för medicinsk forskning men draget till sin spets träder konsekvenserna av denna avindividualisering fram som en långt mer dystopisk bild.

I *The Girl With All the Gifts* representeras de avhumaniserande tendenserna inom forskning och sjukvård av den antagonistiska karaktären Caldwell och hennes interaktioner med Melanie och de andra barnen. Caldwell är medicinskt utbildad och refereras ofta till som Dr. Caldwell. Om hon är doktor i den mening att hon i grunden är läkare är oklart på grund av den postapokalyptiska miljön men det är troligt att hon har någon form av läkarutbildning.

Även från sitt eget perspektiv framställs Caldwell som kall och beräknande. Läsaren introduceras till hennes del av berättelsen med orden:

Caroline Caldwell is very skilled at separating brains from skulls. She does it quickly and methodically, and she gets the brain out in one piece, with minimal tissue damage. She's reached the point now where she could almost do it in her sleep.⁹⁸

Likaså avslutas Caldwell's första kapitel med att hon efter att ha bett sin assistent ta ut ryggmärgen på ett av barnen ber assistenten att slänga den⁹⁹ vilket ytterligare cementerar Caldwell's inställning till den sjuke som något som kan studeras och extraheras ifrån för att sedan kastas (även när ingreppet inte fyller ett vetenskapligt syfte), med andra ord ser hon den sjuke som ett objekt snarare än ett mänskligt subjekt. På detta sätt kan Caldwell's studie av barnen närmast jämföras med djurförsök. Även behandlingen av barnen i övrigt skulle kunna liknas vid det system som existerar gällande djurförsök. Speciellt likt är behandlingen av barnen i den mening att de fångas in och lever på en anstalt endast i syfte att studeras och experimenteras på. Likaså har de begränsad tillgång till nödvändiga sociala utbyten mellan individer av sin egen sort och är totalt avskärmade från sitt naturliga habitat. De sociala utbyten som finns är uteslutande till för att studeras. Även sättet de blir fysiskt begränsade på påminner om sättet man förhindrar olika djur från att göra skada på — speciellt med attrappen som ska förhindra dem från att bitas.

Caldwell behandlar Melanie och de andra barnen på ett strikt akademiskt sätt, hon går till och med så långt att hon i början av boken refererar till dem som nummer baserade på cellen de sitter

---

⁹⁸ Carey, *The Girl With All the Gifts*, s. 41.

⁹⁹ Ibid, s. 44-45

i.¹⁰⁰ Detta beteende hade säkerligen kunnat fortsätta även senare i romanen, om inte Melanie var den enda för Caldwell kända överlevande av zombiebarnen efter attacken mot institutionen. Genom att referera till barnen som nummer istället för deras namn tar Caldwell första steget mot att avhumanisera humanzombierna. Praktiken att döpa levande varelser efter nummer påminner även det om djurförsök men även om gånger under historien då detta har gjorts gällande människor, exempelvis i andra världskrigets koncentrationsläger eller gällande olika fängslade människor under historien.

Denna avhumanisering sker också på många andra sätt i romanen och från Caldwells håll på ett högst akademiskt och sterilt sätt, medan övriga oftare utövar en sekundär sorts avhumanisering på humanzombien via sin rädsla. Denna rädsla resulterar ofta i en beröringsskräck som distanserar zombiebarnen från deras omgivning, vilket får resultatet att individer delas upp i fack bestående av ”människor”, ”zombies” och ”zombiebarn”. Franks tankar om hur den sjuka människan i första hand behandlas som ett forskningsobjekt av medicinska akademiker kan tydligt appliceras på de gånger vi får se Caldwell arbeta och speciellt de gånger vi får se saker och ting från hennes eget perspektiv.

Även slutet av romanen är intressant läst utifrån *The Wounded Storyteller*. Under romanens gång blir Caldwell märkbart sjukare och sjukare. Implikationen är att hon blivit infekterad av zombieinfektionen, dock avslöjar hon senare att hon istället lider av sepsis efter att ha försvarat sig mot en zombieattack med en glasskärva som skurit upp hennes händer. Ironiskt nog blir alltså Caldwell också den sjuke, om än som bärare av en annan sjukdom än Melanie. Hon verkar dock inte erkänna eller inse sin position som detta trots att hon erkänner sjukdomen i sig.

4.4.2 Förhållandet till den sjuka: rädsla, socialt stigma och sympati

I *The Girl With All the Gifts* förekommer ett flertal karaktärer som upplever rädsla, äckel eller andra negativa känslor inför Melanie och de andra barnen. Både Sergeant Parks och Gallagher upplever till en början negativa känslor inför Melanie. Mentalt refererar Sergeant Park bland annat till henne som ”The little monster”¹⁰¹. Denna mentala benämning sker också i samband

---

¹⁰⁰ Ibid, s. 32-33

¹⁰¹ Carey, *The Girl With All the Gifts*, s. 98-99.

med att han reagerar våldsamt mot henne då hon tilltalar honom som en like, det vill säga med hans förnamn: Eddie.¹⁰²

Anledningen till reaktionen är uppenbarligen rädsla för att själv se barnen som något annat än zombier utan ego eller medvetenhet, vilket syns i hans inre monolog under utbytet med Melanie:

The little monster found out his name somehow. She's sneaking up inside his guard, waving his name like a white flag. *Mean you no harm.* It's like one of those paintings that looks like a real door but in a real wall opened right in front of you, and a bogeyman leered out of it. Or like you turn over a stone and see the things crawling there and one of them waves at you and says "Hi, Eddie!"¹⁰³

Han är kort sagt rädd för att lämna garden nere gentemot zombiebarnen och på grund av detta försätta sig själv och andra i fara. Utifrån citatet kan också utrönas att Melanie för Parks dels sammankopplas med hot och skräck och dels med äckel. Även här kan en koppling göras till "the uncanny valley" — Parks anser till en början att Melanie är något som liknar en människa men som inte är det och därför möjligen försöker lura honom till att känna medkänsla för att kunna attackera eller på annat sätt skada honom. I och med hans inställning till Melanie och hans uppfattning av henne som inte-riktigt-mänsklig befinner sig Melanie alltså i "the uncanny valley" för Parks, för att skydda sig mot hennes eventuella försök att lura honom trycker han därför undan alla medmänskliga sympatier han hade kunnat ha gentemot Melanie.

Sammankopplingen av Melanie med hot och skräck syns främst i jämförelsen Parks gör med en fejkad dörr som endast leder till en "bogeyman" och en vägg.¹⁰⁴ Med andra ord sammankopplar Parks Melanie med en mytisk figur eller sagofigur som traditionellt förknippas med antingen ett imaginärt farligt väsen eller ett obestämt "något" som kan sägas vara skrämmande. Melanie sammankopplas med det monstuösa och omänskliga och avhumaniseras. Utöver att sammankoppla henne med det monstuösa liknar Sergeant Parks också Melanie vid insekter i och med liknelsen vid att Melanies användande av hans förnamn skulle vara som

---

¹⁰² Ibid.

¹⁰³ Ibid.

¹⁰⁴ Enligt Merriam-Websters ordbok definieras "bogeyman" som följande: "1: a monstrous imaginary figure used in threatening children

2: a terrifying or dreaded person or thing : bugbear", Merriam-Webster, "bogeyman (n.)", <https://www.merriam-webster.com/dictionary/bogeyman> [2025-05-08].

”when you turn over a stone and see things crawling there and one of them waves at you and says ‘Hi, Eddie!’”. Sergeant Parks ser således inte bara Melanie som ett omänskligt hot utan även som djurisk och äcklig.

Detta är inte enda gången Sergeant Parks jämför Melanie med insekter. Under en liknande dispyt tidigare i romanen kallar han henne för ”roach”, kackerlacka: ”I will fucking dismantle you, you little roach!”¹⁰⁵ Ordvalet ”roach” är uppseendeväckande då kackerlackor kan anses vara skadedjur, vilket ger en ytterligare dimension till sergeantens förakt och rädsla för Melanie. Det är också intressant att ordet ”dismantle” används här med tanke på Caldwell’s tidigare nämnda tendens att behandla barnen endast som testobjekt vilka hon kan extrahera prover och information ifrån. Ordet ”dismantle” cementerar vidare hur Melanie även av den icke medicinskt utbildade omgivningen objektifieras och ses som ett odefinierat ”annat” snarare än en människa och subjekt – ordet leder tankarna till en mekanisk varelse snarare än en levande biologisk.

Utöver att vara rädd för Melanie, förknippa henne med omänsklighet och fara och objektifiera henne förnekar också Sergeant Parks hennes inre känsloliv. Vid ett tillfälle säger han till henne ”Look at you [...] Face all screwed up like a tragedy mask. As if you have feelings. Jesus Christ!”.¹⁰⁶ Även detta visar en förnekelse av Melanies mänsklighet då förmågan att känna är högst relevant för att räknas som en person eller annan medveten varelse. Det visar också på Parks totala övertygelse om att Melanie är en närmast mekanisk varelse som bara imiterar mänskligt beteende och känslor för att stilla sin primitiva hunger.

Det är möjligt att läsa Sergeant Parks reaktioner och förhållande till Melanie som en defensiv mekanism sprungen ur rädsla och dåligt samvete. Det är möjligt att han som ansvarig för barnen inte skulle kunna utföra de uppgifter han har om han såg på dem som individer. I övrigt skulle det vara ett erkännande att de ”äkta” zombier som existerar i den fiktiva världen (och som han flertalet gånger har dödat) kan ha ett visst mått av individualitet och medvetande kvar.

Att erkänna att Melanie och de andra zombiebarnen är tänkande och kännande individer kommer med obehagliga etiska implikationer för Sergeant Parks gällande hans agerande. Att erkänna zombiebarnens mänsklighet, individualitet och förmåga till självständiga tankar och känslor skulle också vara ett erkännande av likhet mellan honom själv och det hot han uppfattar. I förlängningen skulle detta möjligen också leda till en insikt att han själv löper risken att

---

¹⁰⁵ Carey, *The Girl With All the Gifts*, s. 50.

¹⁰⁶ Carey, *The Girl With All the Gifts*, s. 49.

avhumaniseras av sin omgivning om sjukdomen skulle drabba honom själv. Att förneka detta högst möjliga (och nästan oundvikliga) öde i en pandemisk värld är en mycket bekvämare position att inta än att acceptera världen såsom den är. På inget sätt tror dock Sergeant Parks att han inte *kan* infekteras i teorin, han tillämpar stor försiktighet för att inte bli biten själv eller utsätta andra för fara, men detta understryker en syn på sjukdom som undvikbar från hans sida. Parks verkar agera utifrån att sjukdom är en konsekvens av bristande protokoll eller intelligens från de smittades sida, det vill säga att han verkar leva efter devisen att smittan är konsekvensen av ett personligt misslyckande hos den drabbade. Denna syn förstärker implikationen att Parks ser sjukdomen som något som endast drabbar andra, andra som i hans värld är dummare, svagare eller mer lättlurade än han själv.

Sergeant Parks är trots sin initiala inställning till sjukdom och den sjuke inte statisk som karaktär utan börjar efter att ha tvingats tillbringa tid med Melanie att istället kalla henne för ”kid”.¹⁰⁷ Genom närheten till den andrafierade sjuka, det vill säga Melanie, börjar han alltså acceptera både Melanies mänsklighet och agens som individ samt möjligen stegvis ändra sin syn på sjukdom och de som drabbas av den.

Sergeant Parks underordnade Gallagher har i början av boken en mer separerad roll från omhändertagandet av barnen. Efter attacken mot institutionen är han dock en av de överlevande tillsammans med Melanie och måste därför interagera med henne. Till skillnad från Sergeant Parks verkar han mer ambivalent gentemot Melanie från början och har svårare att se henne som ett monster. Författaren låter alltså olika karaktärer ha olika inställningar till zombiebarnen och Melanie i synnerhet. Synsätten är i olika grad andrafierande och avhumaniserande, de är inte heller statiska under hela berättelsen.

I mitten av boken interagerar Gallagher med Melanie nästan som han hade interagerat med vilket annat barn som helst, bland annat frågar han vad det är för böcker hon kollar på i det lilla hus de använder som skydd för natten. Han följer också upp frågan med att undra om hon vill att han läser någon av dem för henne och funderar själv över om han någonsin pratat med henne tidigare. Det hela slutar med att han läser för henne som om hon var ett normalt barn och således understryks hennes mänsklighet ytterligare för honom och möjligen även för Melanie själv.¹⁰⁸

---

¹⁰⁷ Carey, *The Girl With All the Gifts*, s. 216.

¹⁰⁸ Carey, *The Girl With All the Gifts*, 241-243.

Den kanske viktigaste karaktären för både analysen och för Melanie som karaktär är Miss Justineu. Miss Justineu har stor betydelse för berättelsen och tar tidigt på sig vad som närmast kan liknas vid en modersroll gällande Melanie och hon visar löpande stor sympati för henne. Vid ett tillfälle innan attacken på institutionen råkar Miss Justineu trigga igång Melanies hunger efter levande kött genom att inte blockera sin doft. På detta reagerar Miss Justineu med skuld känslor och ånger, på liknande sätt man kan tänkas göra om man triggar igång en allergisk reaktion eller epilepsianfall hos en individ med en sådan medicinsk sårbarhet.¹⁰⁹

Miss Justineu har en liknande reaktion när Sergeant Parks demonstrerar för henne hur barnen reagerar på doften av mänskligt kött. Efter att reaktionen triggas igång hos barnen, vilket involverar förlorad kontroll över käkmuskulaturen och plågsam hunger, visar Miss Justineu tydligt med sitt kroppsspråk att hon tycker att det är grymt att framkalla denna reaktion bara för att bevisa en poäng. När Sergeant Parks säger till henne att "not everyone that looks human is human" svarar hon med den syrliga och mot sergenten riktade kommentaren: "No, [...] I'm with you on that one."¹¹⁰

Miss Justineu är med andra ord den som tidigast visar sympati för barnen och Melanie i synnerhet. Dessutom är hon den som först behandlar barnen som människor med en sjukdom snarare än som en sjukdom eller smittohärd i sig. Med hänsyn till det ovannämnda exemplet verkar hon dessutom finna det upprörande och tycka det är onödigt att förvärpa barnens svårigheter. Miss Justineu intar trots att hon är inblandad i samma system som Caldwell en helt annan inställning gentemot zombiebarnen. Med andra ord blir Miss Justineu ett exempel på en person som befinner sig i ett icke-funktionellt system (att jämföra med vissa sjukvårdssystem och det koloniala systemet) men som inser dess brister och genom sin empati bryter sig loss från detta. Miss Justineu och Dr. Caldwell skulle också kunna representera två olika sätt att se på den sjuke och två olika tillvägagångssätt gällande sjukvård. Dr Caldwell skulle i så fall få stå för den pragmatiska, forskningsfokuserade, "målet-helgar-medlet" sortens inställning till sjukvård som inte fokuserar på patienten och dess levnadskvalitet. Miss Justineu får i motsats representera det mer empatiska, patientfokuserade tillvägagångssättet som inte bara engagerar sig för att förhindra eller bota sjukdomen utan också tar hand om den redan drabbade.

---

¹⁰⁹ Carey, *The Girl With All the Gifts*, s. 70-72.

¹¹⁰ Carey, *The Girl With All the Gifts*, s.15-16.

Löpande under berättelsens gång söker Ms. Justineu dessutom underlätta för Melanie och agera med hänsyn till hennes särskilda behov. Hennes försök att underlätta för och ta hand om Melanie beror såklart även på att Melanies särskilda behov och sjukdom riskerar att gå ut över och skada andra. Ms. Justineu verkar dock oftare vara mån om Melanies välmående snarare än att i förebyggande och själviskt syfte behandla henne som en potentiell fara eller på stigmatiserande sätt, särskilt jämfört med Sergeant Parks handlingssätt under majoriteten av romanen.

I *Warm Bodies* har de ”vanliga” människorna också varierande reaktioner och relationer till den zombifierade huvudkaraktären. Här får läsaren dessutom följa utvecklingen av en romantisk relation. För R är det främst relationen till Julie som är relevant för att utröna de underliggande sociala faktorerna i R:s sjukdomsberättelse och i relationen mellan den sjuka och den friska.

Julie och R träffas på ett okonventionellt sätt genom att R dödar Julies pojkvän Perry och äter hans hjärna. Detta görs dock i ett tillstånd av svårkontrollerad hunger och det visar sig senare att Julie förlåter R för de handlingar han utfört i detta tillstånd.¹¹¹ Intressant nog är relationen till Perry också relevant för R:s berättelse. Zombier upplever nämligen minnena av den person vars hjärna de konsumerar. Dessutom har R löpande en mental konversation med Perry (eller eventuellt hans själ eller minnet av honom) under romanens gång, och implikationen är att detta också är en konsekvens av konsumtionen av hans hjärna.

Generellt ställer R:s berättelse samma fråga som Frank gör i sitt avsnitt om Other-relatedness, det vill säga: ”What is my relationship, as a body, to other people who are also bodies?”¹¹² Citatet syftar på hur kroppar fungerar i samspel med andra kroppar, det vill säga hur de interagerar, upplevs och påverkar varandra, speciellt eftersom människor *är* kroppar minst lika mycket som de *har* kroppar. Genom att R konsumerar Julies pojkväns Perrys hjärna och därmed upplever hans minne kompliceras frågan om gränsen mellan kropp och medvetande och gränsen för var ett medvetande slutar och en annan börjar, speciellt då R tenderar att föra konversationer med Perry när han upplever hans minnen. Förutom detta väcks löpande frågan om hur den sjuka kroppen samspelar med den friska, likväl som med andra sjuka.

En aspekt av *Warm Bodies* som inte finns i övriga utvalda exempel på zombielitteratur är nämligen att den zombifierade huvudkaraktären ses interagera med andra zombier. Detta syns

---

¹¹¹ Marion, *Warm Bodies and the New Hunger*, s. 193.

¹¹² Frank, *The Wounded Storyteller*, s.35.

bland annat genom R:s interaktion med sin vän M, den zombifierade ”fru” han har innan han träffar Julie samt de zombifierade barnen han fungerar som en adoptivfar till. I interaktionen får vi se en komplex version av vad Frank kallar den dyadiska kroppen, det vill säga kroppen, och då främst den sjuka kroppen i relation till andra (sjuka) kroppar¹¹³. Frank menar att sjukdom kommer med en unik möjlighet att inta en position som dyadisk kropp trots att den sjukas upplevelse och lidande är individuellt. Lidandet är nämligen också en gemensam upplevelse eftersom flera personer vanligen upplever samma sjukdom samtidigt som den sjuka. Samtidigt är cykeln av sjukdom oändlig både i sin förekomst och som gemensam upplevelse i och med att personer vanligen har upplevt samma sjukdom tidigare, och kommer att göra det också efter den sjuka.¹¹⁴ Med andra ord är sjukdomsupplevelser till viss del kollektiva, i den relation som existerar i kontinuiteten av sjukdom bland människor. Den dyadiska kroppen kontrasteras av den monadiska som ser sig själv som en helt självständig kropp.¹¹⁵ Många kroppar kan tänkas existera någonstans mittemellan dessa två punkter. I zombieberättelser visas oftast en mycket kollektiv bild av sjukdom som drabbar ett helt samhälle, även om handlingen som i Melanies och R:s fall kan fokusera på en individ och deras upplevelse av sjukdom. På sätt och vis tar således många zombieberättelser höjd för att ett sjukdomsförlopp är kollektivt och individuellt samtidigt.

I *Warm Bodies* kan den underliggande konflikten mellan å ena sidan ett stationärt och uppdelat samhälle som exkluderar zombier och vissa andra personer och å andra sidan ett inkluderande, flexibelt samhälle som inkluderar olika människor och zombier också relateras till den dyadiska och monadiska kroppen. Både zombiesamhället (flygplatsen) och överlevarnas bas (stadiumet) kan ses som två samhällen i vilka den monadiska kroppen premieras. Gällande zombierna är det en enormt extrem version av den monadiska kroppen som visas eftersom till och med vanliga mellanmännsliga relationer knappt existerar.

På flygplatsen går zombierna runt planlöst och utför endast svaga imitationer av sociala interaktioner, exempelvis då R möter sin första partner (en annan zombie) där deras relation från första mötet till giftermål avhandlas mekaniskt på ungefär två sidor.¹¹⁶ Det närmaste en normal mellanmännslig interaktion R upplever är när han och M delar på en hjärna på ett liknande sätt

---

¹¹³ Ibid, s. 35, min översättning.

¹¹⁴ Frank, *The Wounded Storyteller*, s 36.

¹¹⁵ Ibid.

¹¹⁶ Marion, *Warm Bodies and the New Hunger*, s. 17-19.

som två unga människor skulle dela på någon sorts drog, alkohol eller mat.¹¹⁷ Det finns i de få interaktionerna som pågår mycket liten antydning till diskussion kring deras situation, tillstånd eller (o)-liv och mycket litet broderskap i den gemensamma situationen.¹¹⁸ Det broderskap som finns verkar dock viktigt för både R och M, speciellt framåt slutet av romanen.

Frank menar att valet att vara en dyadisk kropp är en etisk fråga eftersom det också är en fråga om att vara en kropp för andra kroppar.¹¹⁹ Detta val kan sägas vara vad R (och även de andra zombierna mot slutet av berättelsen) väljer att göra då de tar sig ur flygplatsens extrema individualism och beger sig ut. Samtidigt kan de överlevande sägas göra ett liknande, om inte samma, val när de i slutet av romanen välkomnar de reformerade zombierna in i samhället, med implikationen att även det överlevande samhällets extrema och närmast militaristiska avsaknad av mellanmänniska relationer håller på att upphöra.¹²⁰

Även Julie är viktig för att analysera förhållandet till den sjuke i romanen. Relationen med Julie är central både för förändringen och berättelsen i stort. Julie reagerar först på R med rädsla och med att kasta en kniv i hans panna,¹²¹ vilket är en rimlig reaktion med tanke på den situation de möts i då R och andra zombier attackerar henne och hennes vänner. Dock blir hon snart vänligare och mer positivt inställd till honom efter att hon insett att hon inte är i någon direkt fara och att han av någon för henne outgrundlig anledning har intentionen att beskydda henne från de övriga, mindre medvetna zombierna.

Julie förhåller sig alltså till R på ett ostigmatiserande och i de flesta fall accepterande sätt, på så vis kan hon närmast liknas vid Miss Justineu i *The Girl With All the Gifts* även om hon (i alla fall i början av romanen) intar positionen som den beskyddade snarare än den beskyddande. Relationen till Julie verkar vara det ultimata uttrycket för R:s längtan efter betydande mellanmänniska relationer och gemenskap.

På en större skala verkar även zombiesjukdomen i sig och hungern i synnerhet för R, likt den är för Melanie i *The Girl With All the Gifts*, vara ett metaforiskt uttryck för det begär efter gemenskap, närhet och djupare relationer som R upplever. R:s hunger försvinner gradvis och blir

---

¹¹⁷ Ibid, s. 31-35.

¹¹⁸ R refererar dock ibland till Ms förmåga till humor vilket kan ses som ett exempel på att en viss nivå av samspel uppnås.

¹¹⁹ Frank, *The Wounded Storyteller*, s. 37.

¹²⁰ Marion, *Warm Bodies and the New Hunger*, s. 241-243.

¹²¹ Ibid, s. 27.

mer lättkontrollerad efter mötet och relationen med Julie. Slutet av boken indikerar dessutom att både R:s zombieskap och Julies existens som ”vanlig” människa har upphört eller transcenderat till en annan nivå av existens genom att de båda verkar gå igenom en fysisk transformation, bland annat genom en förändring av ögonfärg.¹²² Detta skulle kunna vara ett uttryck för den transformation som genomgås efter att ha gått igenom en svår sjukdom, men också i Julies fall ett uttryck för den transformation som genomgås efter att en person har befunnit sig en längre tid i närheten av sjukdom. En annan möjlig tolkning av slutet är att det är en manifestation av bland annat Julies förmåga att se bortom R:s tillstånd till människan som finns under hans sjukdom.

Trots Julies sympatiska inställning till R har andra levande människor ofta en stigmatiserande, ibland våldsam inställning till honom. Detta syns som tydligast då han följer Julie till överlevnads läger. För att ta sig in i de levandes läger måste R se levande ut – detta gör han genom att undertrycka sin naturliga (sjuka) odöda gångstil så gott det går och försöka röra sig som en (frisk) levande person.¹²³ Under tiden R befinner sig i lägret gör Julie, R och Julies vän Nora sitt bästa för att R ska se levande ut.¹²⁴ Med andra ord försöker de få honom att ”passera” som frisk och levande. När detta misslyckas möts han med fientlighet. ”Att passera” eller ”passing” är ett begrepp som används inom bland annat queer-teori, medicinsk humaniora och postkolonial teori. Begreppet används vanligtvis för att beskriva hur människor kan dölja normbrytande delar av sin identitet för att undvika stigma.¹²⁵ Gällande R görs detta via att tvätta honom och hans kläder, laga hans kläder, borsta hans hår, parfymera, borsta hans tänder, sminka och plåstra om honom.¹²⁶

Det kan utifrån de steg som tas för att få R att passera utläsas att det som framför allt behöver döljas är tecken på kontrollförlust såsom dålig lukt, smuts och fysiska tecken på okontrollerad sjukdom och skada, såsom förruttnelse och sår. Detta kan liknas vid den kontrollförlust som drabbade ofta försöker dölja vid sjukdomar eller funktionsnedsättningar där kroppens funktioner blir svårkontrollerade och oförutsägbara. R:s försök och problem med att passera kan därför

---

¹²² Ibid, s. 231-247.

¹²³ Marion *Warm Bodies and the New Hunger*, s. 125.

¹²⁴ Ibid, s 151 -153.

¹²⁵ V. K. Kanhua. The Social Process of ”Passing” to Manage Stigma: Acts of Internalized Oppression or Acts of Resistance?, *The Journal of Sociology & Social Welfare*, 26:4 (1999): s. 27 <https://doi.org/10.15453/0191-5096.2606> [2025-05-08].

¹²⁶ Marion, *Warm Bodies and the New Hunger*, s. 151-153.

metaforiskt läsas som eller jämföras med faktiska och verkliga tendenser hos människor att dölja sina svårigheter och symptom vid sjukdom, funktionsnedsättning eller funktionsvariation. På samma vis som R försöker dölja sina tecken på odödhet försöker den sjuka människan ofta dölja sin sjukdom eller sitt medicinska tillstånd genom kosmetika, parfymering, döljande kläder, inlärda rörelsemönster och andra ritualer som syftar till att styra uppmärksamheten bort från den stigmatiserade förlusten av kontroll. Exempel på sådana försök att dölja ett medicinskt tillstånd är bland annat cancerpatienter som använder sig av peruker för att dölja håravfall till följd av cellgifter, parfymerade inkontinensskydd och solglasögon för att dölja blindhet eller annan ögonsjukdom.¹²⁷

Att passera som levande och/eller frisk är alltså även i R:s fall en fråga om att upprätthålla och uppvisa kontroll utåt samt att undvika (potentiellt våldsamt uttryckt) stigmatisering från omgivningen. Detta understryks tydligast i den del av romanen då han upptäcks av en ordningsvakt som börjar misstänka att han är o-död. Anledningen till att R upptäcks är att han dels är berusad efter att ha besökt en bar med Nora och Julie och därför går ostadigt och vinglande, dels att hans smink sköljts bort av regnet.¹²⁸

Intressant nog både föregås och efterföljs denna händelse av exempel på kontrollförlust, dels då R innan mötet med vakten precis hamnat i slagsmål med två män som hånat Julie och dels då han i självförsvar och som reaktion på upptäckten biter och därför zombifierar ordningsvakten.¹²⁹ Kontroll kan således ses som en central del av konceptet ”att passera” när det kommer till R. Detta ses även till viss grad i *The Girl With All the Gifts* eftersom Melanie ofta har problem med kontroll och därmed att passera som en levande och/eller frisk människa – det är också svårare för henne att passera då hennes omgivning ofta är medvetna om hennes sanna natur vilket inte är fallet då R försöker passera i de överlevandes läger.

4.4.3 Det sjuka subjektet: Melanie och R:s berättelser

---

¹²⁷ Det ska dock sägas att detta också görs av samma anledning som seende använder solglasögon, nämligen för att skydda ögonen. Men solglasögonen gör det även lättare att passera som frisk oavsett om detta var intentionen eller inte.

¹²⁸ Marion, *Warm Bodies and the New Hunger*, s. 185-186.

¹²⁹ *Ibid*, s. 183-184, s. 185-186.

I och med att Melanie är en humanzombie har hon samma nivå av (själv)medvetenhet som karaktärer som beskrivs som vanliga människor. Melanie beskrivs dessutom löpande som extremt intelligent och kan på grund av dessa två faktorer ge läsaren insikt i hennes upplevelse av och reflektioner kring sig själv och sin upplevelse av att vara ”den sjuke” och därigenom även ”den andre”.

Centralt för Melanies berättelse är kontroll eftersom hon trots sin mänskliga natur också bär på och påverkas av den zombiesmitta hon föddes med. Med andra ord begränsas hennes existens av svårkontrollerbar hunger efter levande föda. Första gången vi får se precis hur svårkontrollerad denna hunger är efter att hon attackerat en man som utgjorde ett hot mot Miss Justineu. Efter att ha bitit mannen har Melanie svårt att behärska sig och fortsätter äta av honom tills hon stoppas.¹³⁰ Denna obevekliga hunger kan läsas som en metafor för sjukdom allt medan den också är ett symptom på Melanies fiktiva sjukdom.

Hungern kan ses som en metafor för sjukdom i två bemärkelser: dels genom att det är just ätandet som används som metafor och dels genom att hungern är svår att kontrollera. För att komma underfund med problemet med kontrollförlust och de övriga problemen gällande förkroppsligande (relation till kroppen, relation till andra och begär) formulerar Frank fyra idealtyper av den sjuke och hur hen behandlar sin sjukdom.¹³¹ Dessa fyra består av den disciplinerade typen, den dominerande typen, den speglade typen och den kommunikativa typen.

Eftersom begär och kontroll är de problemfaktorer som är mest relevanta för zombien är den idealtyp som är mest relevant för analysen den disciplinerade kroppen. Begreppet ”den disciplinerade kroppen” används för att beskriva hur en sjuk människa kan söka hantera faktorerna kontroll och begär och Frank går till och med så långt som att hävda att den ideala disciplinerade kroppen helt saknar begär.¹³² Detta kan relateras till Melanie och humanzombien i stort då den ofta söker hitta en balans mellan begäret, som ofta tar sig uttryck i hunger efter människokött, och kontrollen de utövar över sagda begär. I Melanies fall kan begäret även utgöra den längtan hon känner efter en modersgestalt och mänsklig närhet.

---

¹³⁰ Carey, *The Girl With All the Gifts*, s. 10.

¹³¹ Frank, *The Wounded Storyteller*, s. 29.

¹³² *Ibid*, s. 41.

Faktum är att en stor del av boken går ut på att Melanie på olika sätt försöker disciplinera och kontrollera sin kropp och begär, bland annat genom att frivilligt låta sig sättas i handklovar och andra restriktiva attiraljer.¹³³ Mycket av Melanies tid läggs också på att oroa sig för en eventuell kontrollförlust vilket syns genom mardrömmar om att tappa kontrollen och bita Miss Justineu.¹³⁴ Genom sin rädsla för att förlora kontrollen och sina konstanta försök att behålla den följer hon samma mönster som man skulle kunna förvänta sig av ett sjukt subjekt. Hon följer med andra ord de sociala regler och normer som appliceras på en sjuk kropp som förlorat kontrollen. Dessa sociala regler fastslår att korrekt agerande är att försöka återta kontrollen till varje pris för att undvika att hennes tillstånd går ut över andra på olyckliga sätt, men även för att undvika stigma.¹³⁵ Melanie kämpar med andra ord för att behålla kontrollen både i syfte att vara moralisk och ”normal”. Mellan raderna i romanen kan utläsas en vilja att tillhör normen, något som realiseras i det tidigare nämnda slutet där Melanie släpper lös smittan och på så sätt gör sig själv till normen och Miss Justineu som (så vitt vi läsare vet) enda överlevande ”friska” människa till en normbrytare.

Frank börjar diskussionen om kontroll med orden ”Everyone must ask in any given situation, Can I reliably predict how my body will function; can I *control* its functioning?”¹³⁶ För Melanie och andra humanzombies är svaret vanligen att kontroll över kroppen är något som uppnås med stor svårighet eller inte alls. Detta exemplifieras bland annat genom tidigare nämnda passager då Melanie har svårt att kontrollera sin kropp och hunger, exempelvis då hon attackerar den man som varit ett hot mot Miss Justineu. Löpande under denna del av berättelsen beskrivs hur Melanies kropp verkar agera som av sig själv, bland annat beskrivs det hur ”Her body didn’t need permission for this, and it wasn’t prepared to wait.”. Denna problematik ekar och relaterar metaforiskt till verkliga symptom som kan uppkomma till följd av sjukdomar såsom inkontinens, tics, skakningar, epileptiska anfall et cetera. Det visar även på en rubbad balans mellan instinkt och vilja för zombien som är annorlunda än dess mänskliga motsvarighet. På så sätt visar zombien oss vår djuriska, instinktiva sida, en sida som blir tydligare för oss när vi är i överlevnadsläge, som exempelvis vid sjukdom.

---

¹³³ Carey, *The Girl With All the Gifts*, s.163.

¹³⁴ Ibid, s. 185.

¹³⁵ Frank, *The Wounded Storyteller*, s. 31.

¹³⁶ Ibid, s. 30.

Även slutet av romanen är intressant och går i linje med Franks tes om att vi i modern tid sett en ”postcolonial affirmation” av stigma.¹³⁷ Som exempel tar han klistermärken från Anonyma Alkoholister (som tillsynes motsäger föreningens funktion genom att av-anonymisera den) samt böcker publicerade om sjukdomsförlopp.¹³⁸ Med avstamp i Goffman menar Frank att båda dessa exempel innebär ett postkolonialt sätt att normalisera och bekräfta det stigma den sjuka kroppen upplever, vilket i sig är ett försök att återta kontrollen.¹³⁹ Begreppet *passing*, men även att vägra att passera som frisk, blir på så sätt relevant även för Melanie, dock på ett nästan motsatt sätt från hur R förhåller sig till begreppet.¹⁴⁰ R försöker nämligen passera så till den grad att hans tillstånd är helt och hållet osynligt vilket syns då han försöker infiltrera människornas bas. Melanie å andra sidan avslutar sin berättelse genom att omfamna sitt tillstånd i och med utsläppet av sporena. Genom att frigöra sporena bekräftar och erkänner hon sin identitet men gör den också till norm. Förutom slutet där hon omfamnar sitt tillstånd snarare än att maskera det finns det andra exempel i romanen då hon gör detta trots att det kan leda till våldsamma konsekvenser eller stigmatisering för henne. Exempelvis då hon biter mannen som attackerar Miss Justineu eller då hon skickas ut för att undersöka saker i den infekterade staden eftersom det är en mindre risk för henne som redan är sjuk.

Att vägra ”passera” genom att visa upp tecken på sin sjukdom kan också vara att visa omvärlden att man försöker göra något åt sin situation genom att indikera att man agerar *mot* sjukdomen. Frank tar upp exemplet på pins eller klistermärken som visar tillhörighet till medicinska supportgrupper.¹⁴¹ Melanie visar istället att hon gör något åt sin situation och brist på kontroll genom de handklovar och andra restriktiva attiraljer hon frivilligt låter ikläda sig i.¹⁴² Detta är något som också verkar resultera i ökat förtroende från omgivningen då både Sergeant Parks och Gallagher som tidigare nämnts tids nog blir mer positivt inställda till Melanie under berättelsens gång.

I ljuset av denna tes gällande stigma och passerande kan Melanies slutgiltiga handling i att sprida sjukdomen över jorden ses som ett slutgiltigt sätt att bekräfta det stigma hon upplevt. På

---

¹³⁷ Ibid, s. 32.

¹³⁸ Ibid, s. 32.

¹³⁹ Ibid, s. 32.

¹⁴⁰ Ibid, s. 32.

¹⁴¹ Ibid, s. 32.

¹⁴² Carey, *The Girl With All the Gifts*, s.163.

så sätt försöker hon även här återta kontrollen, både över sig själv som kropp och över de normer som tidigare applicerats på henne.

Denna del av berättelsen visar ett potentiellt intressant sätt att se på sjukdom, funktionsvariationer och funktionshinder – det vill säga att de i vissa fall är arbiträra indelningar som främst är avhängiga normer och den omgivning en person befinner sig i. Genom att sprida viruset skapar Melanie en värld i vilken hon slipper ”passera” som frisk. Denna handling är i sig ett försök att återta kontroll eftersom både ett försök att passera och en total vägran att passera är exempel på hur människor försöker återta kontroll över sina kroppar och de historier de berättar. Det kan alltså sägas att berättelsen avslutas med att Melanie återtar kontrollen, men inte genom att bli ”frisk” utan genom att omdefiniera vad ”frisk” betyder. Hon gör med andra ord zombieskapet och sig själv till norm och tar kontroll över handlingen. Melanie bryter också mot den antagna kronologin av sjukdomsförloppet genom att födas ”sjuk” och dessutom inte antas kunna bli frisk och dessutom inte bli det i slutet av romanen, utan istället omdefiniera hela den binära uppdelningen av sjuk respektive frisk.

Synen på sjukdom och funktionsnedsättning i Melanies berättelse och slutgiltiga handling går i linje med vad som brukar kallas ”the social model of disability”.¹⁴³ Den sociala modellen har sitt ursprung i UPIAS eller *Union of Physically Impaired Against Segregation* vilka menade att det är samhället som genom hur det är uppbyggt gör funktionshinder till just hinder.¹⁴⁴ Med andra ord lyfter den sociala modellen fram den sociala aspekten av funktionshinder och att det faktum att vissa människors tillstånd får etiketten ”funktionsnedsättning” har sitt ursprung i diskriminering och förtryck. Vad som är en funktionsnedsättning och inte blir således avhängigt samhällets normer och hur det är inrättat. Genom Melanies sista handling i boken, som totalt avvecklar det samhälle som bestämt sig för att hon är avvikande, visar hon att en värld som är anpassad efter henne och de andra barnens behov är möjlig. Således väcker även denna del av romanen frågor om kontroll, både individens och samhällets.

När det kommer till *Warm Bodies* blir det under romanens gång tydligt att R inte passar in i varken de levandes värld eller zombiernas värld och bemöts med stigma från båda håll eftersom

---

¹⁴³ T. Shakespeare, *The Social Model of Disability. The Disabilities Studies Reader*. (New York: Routledge, 2010), s. 214 - 221.

¹⁴⁴ Shakespeare, *The Social Model of Disability. The Disabilities Studies Reader*, s. 214-215.

han är ofrånkomligt normbrytande. Denna uppdelning av zombiernas värld och de levandes värld skulle kunna jämföras med de sjukas värld och de friskas värld som Sontag refererar till.¹⁴⁵ R har svårt att anpassa sig till och finna sig i sin tillvaro som sjuk men tar sig samtidigt endast med stor svårighet tillbaka till de friskas värld, och dessutom med oklara resultat.

I *Warm Bodies* och i R:s sjukdomsberättelse finns också ett större fokus på och ett tydligare tema om funktionsnedsättning och/eller funktionsvariation. Till skillnad från Melanie visar R vissa tecken på föruttnelse och har utöver det svårigheter med både tal och rörelse. R:s svårigheter med tal ges mycket utrymme i romanen och verkar dessutom vara bland de funktionsvariationer som stör honom allra mest. Bland annat beskrivs hans fascination med mänskligt tal, hur han längtar efter starkare uttrycksmöjligheter och mer variation i sitt tal och hur zombierna mestadels utstöter grymtningar och stön och enstaka ord snarare än riktiga, mer kommunikativa meningar och fraser.¹⁴⁶ R beskriver att han inte vet varför zombierna vanligen inte talar på det traditionella sättet och uttrycker även frustration över det faktum att hans tankar är välformulerade men att han är oförmögen att överföra detta till talat språk i och med att hans rekord för sammanhängande tal vid romanens början är fyra stavelser i följd.¹⁴⁷

Det faktum att R genom romanens gång rör sig från de sjukas värld mot de friskas indikerar att hans inställning till sitt tillstånd är annorlunda och i vissa fall rena motsatsen till Melanies. Medan Melanie luckrar upp binariteter mellan de tidigare motsatta polerna ”frisk” respektive ”sjuk” strävar R istället efter att passa in i de friskas värld. Detta syns bland annat i hans tidigare försök att ”passera” som levande och/eller frisk samt i det faktum att han under romanens gång blir mer och mer lik en levande människa. Synsättet på sjukdom och funktionsnedsättning som syns i *Warm Bodies* skiljer sig alltså från ”the social model of disability” som målas upp i *The Girl With All the Gifts*. I *Warm Bodies* uppvisar handlingen en strävan efter att passa in i den norm som finns gällande kroppars agerande i och med R:s utveckling mot det mänskliga. Handlingen implicerar istället en strävan efter det ”normala”, där olikheter endast accepteras som ett led i att assimilera avvikande personer in i normsamhället och utradera det som särskiljer dem.

---

¹⁴⁵ Sontag, *Sjukdom som metafor*, s. 5.

¹⁴⁶ Marion, *Warm Bodies and the New Hunger*, s. 23, 59, 12.

¹⁴⁷ *Ibid*, s. 18.

5. Slutdiskussion

Slutdiskussionen är liksom titeln antyder en diskussion av de slutsatser som kan dras av analysen och bakgrunden. I avsnitt 5.1 till 5.2 behandlas monsterzombien, det vill säga den stereotypa zombien och dess relation till andrafiering och sjukdom. Från 5.3 behandlas humanzombien i anslutning till analysen av de utvalda verkan samt hur dessa motverkar den stereotypa synen på zombien genom sina karaktärgestaltningar. I det sista avsnittet diskuteras hur zombiegestalten förändras när den inte längre är tystad. Det diskuteras också hur den humana zombien subverterar förväntningarna på zombien och hur skräck kan väckas genom sin koppling till obehagliga samhällsliga strukturer.

5.1 Zombien och sjukdomen som andrafierande medel

Att zombien har metaforisk potential är en förutsättning för analysen i denna uppsats. Både ur ett postkolonialt perspektiv och som sjukdomsberättelse kan fenomenet ges intressanta perspektiv och båda aspekterna av zombien är sammankopplade med dess metaforiska potential.

I zombielitteratur syns ofta en tanke om att zombien är grundläggande annorlunda gentemot traditionellt mänskliga karaktärer på ett sätt som kan liknas vid hur den kolonialiserade andre beskrivs vara fundamentalt annorlunda gentemot kolonisatorerna i kolonial litteratur. Detta görs i kombination med sjukdomstematik som underbygger och ytterligare stärker denna tanke om en strikt normativ sorts ”mänsklighet” i vilken zombien inte passar in — även om den uppvisar mänskliga drag och medvetande. Zombien är med andra ord en i grunden andrafierad och avhumaniserad figur. Utifrån hur zombien framställs i verk som *The Walking Dead*, *The Girl With All the Gifts* och *Warm Bodies* kan vi se hur vissa attribut sammankopplade med sjukdom frekvent används för att framkalla rädsla, äckel eller avsmak hos läsaren eller karaktärer som inte är zombies.

Många av anledningarna till att zombien används som metafor liknar de som Susan Sontag räknas upp i *Sjukdom som metafor*. Sontag tar i sin text upp bland annat exemplet om spetälska och beskriver hur den spetälske under medeltiden fick agera som ett tecken på ”det sedliga

fördärvet i samhället”.¹⁴⁸ Vidare beskriver hon fenomenet sjukdomsmetaforer som att ”Ingenting har en större straffeffekt än att ge en sjukdom en innebörd, eftersom innebörden oföränderligen är av moraliskt slag.”¹⁴⁹ Denna princip existerar i min mening även i fallet av fiktiva sjukdomar såsom är fallet med zombiesmittan i zombielitteratur. I fallet med zombiesmitta faller inte den moraliska domen direkt på de som är drabbade av sjukdomen inom den fiktiva världens verklighet utan på de människor eller praktiker som zombierna får representera — vare sig detta är sjuka, funktionshindrade, gamla eller den koloniserade andra. Det de grupper zombien generellt får representera har gemensamt är att de ses som normativt och därför moraliskt avvikande. Hur zombiesmittan används som metafor och hur denna metafor uppkommer följer i min mening samma eller liknande mönster som när verkliga sjukdomar skapas och används metaforiskt enligt Sontag:

Varje viktig sjukdom vars orsaker är dunkla och som det inte finns någon effektiv behandling för har en tendens att dränkas i betydelse. Först identifieras föremålen för den djupaste fasa (korruption, förfall, förorening, upplösning, svaghet) med sjukdomen. Själva sjukdomen blir en metafor. Sedan packas denna fasa på andra saker, i namn av sjukdomen (det vill säga när man använder den som metafor). Sjukdomen blir adjektivisk. Någonting sägs vara sjukdomsliknande, vilket betyder att det är motbjudande eller fult.¹⁵⁰

Zombiesmittan kan användas metaforiskt, likt vissa andra reella sjukdomar under historiens gång, specifikt i avhumaniserande syfte gällande vissa grupper av människor. Denna metafor kan även subverteras och motsägas inom samma genre, exempelvis genom humanzombien.

Anledningen till att just zombien och zombiesmittan får agera representanter för grupper som enligt de koloniala normerna (under vilka jag inräknar en sorts ”friskhets”-norm baserat på eurocentriska och kapitalistiska föreställningar om hälsa) är avvikande har flera olika anledningar. Dels får zombien ofta representera en grupp människor som det självutnämnt ”friska” samhället föreställer sig vara ett korruperade element antingen genom (ofta uppbyggd) faktisk smittspridning eller en metaforisk moralisk sådan. När denna jämförelse görs är ett

---

¹⁴⁸ Sontag, *Sjukdom som metafor*, s. 86.

¹⁴⁹ Ibid.

¹⁵⁰ Ibid.

monster med en tydlig epidemisk framtoning en stark symbol. Dels är det ofta grupper vars blotta existens anses vara ett hot som sammankopplas med zombien, det vill säga att de genom sin existens skulle ”försvåra” tillvaron för den normativa befolkningen eller hota samhällets status quo — det faktum att zombiesmittan är en sjukdom som frammanar ett våldsamt beteende hos sina offer är således en viktig aspekt. Att zombieapokalypsen ofta beskrivs som en sorts ersättnings-dystopi där stora mängder zombier försvårar tillvaron för eller ersätter ”vanliga” människor blir också en effektivt avhumaniserande bild av de grupper som den normföljande människan upplever som ett hot.

Det följer naturligt på zombiens framställning som smittspridare att den första att andrafieras via dess metaforiska potential är den sjuke. Genom exempel på zombien som bär likheter med vissa sjukdomsförlopp blir den som är drabbad av sjukdom sammankopplad med en hotbild och ett apokalyptiskt scenario. På så vis speglar zombien en syn på den sjuke som ett försvårande element i vardagen i bästa fall och ett regelrätt hot i värsta fall. Med andra ord används sjukdomen som ett andrafierande medel som i första hand andrafierar den sjuke själv. Som analysen visat kopplas zombien inte bara till den sjuke utan även andra grupper som den koloniala andre. I detta fall används inte sjukdomsaspekten endast för att andrafiera den sjuke utan även för att, i samklang med andra av zombiens attribut såsom dess kannibalistiska tendenser, andrafiera kolonialismens offer. Genom att sjukdom används som ett medel för att andrafiera vissa grupper stärks också andrafieringen av den sjuke genom att ytterligare konsolidera sjukdom som något avvikande och metaforiskt potent nog att avskriva en persons mänsklighet. Även denna avhumaniserande aspekt beskrivs av Sontag då hon tar upp hur syfilis som metafor användes för att sprida antisemitism under slutet av 1800-talet och början av 1900-talet.¹⁵¹ Kort sagt är kopplingen mellan andrafiering och sjukdom komplex men kan sammanfattas i att sjukdom är ett tillstånd som ofta resulterar andrafiering i sig, men också kan användas som verktyg för att andrafiera vissa grupper.

5.2 Den ultimata andra i mänsklig skrud

---

¹⁵¹ Sontag, *Sjukdom som metafor*, s. 88.

Som analysen visat kan zombien läsas som ett uttryck för kolonial rädsla för den andra. Denna rädsla förkroppsligas mest entydigt i monsterzombien, men syns även i mänskliga karaktärers rädsla för humanzombien. Betyder detta att zombien är direkt modellerad efter koloniala föreställningar om den koloniserade andra? Nej, i alla fall inte per definition, men likheter finns på grund av att zombien kan agera som en litterär manifestation av samma rädslor som man använder för att andrafiera och avhumanisera den kolonialiserade andra. Med andra ord är inte zombien med nödvändighet en manifestation av den koloniserade andra men speglar däremot med nödvändighet samma rädslor då zombien likt bilden av den andra i kolonial litteratur existerar som en sensationalistisk avvikelse från normen. Det faktum att den speglar samma rädslor innebär att zombien bär vissa likheter med kolonial litteraturs framställning av den koloniserade andra och att den i vissa fall uttrycker underliggande (nutida eller historiska) föreställningar kring ”den andra” samt ibland får agera metaforisk motpart under tider av uppdelning och misstänksamhet grupper emellan.

Anledningen till att det är just zombien som får agera fiktiv representation för andrafierade grupper kan tänkas vara för att den i vissa avseenden är den ultimata andra. I och med zombiens natur som posthuman i begreppets mest grundläggande avseende (det vill säga att zombien per definition är något som varit mänskligt och nu inte längre är det samt genom sin existens utmanar människan som norm) är den ofrånkomligen ”den andra” i relation till det mänskliga subjektet. Med andra ord ses den inte som den andra gentemot endast en grupp människor utan hela mänskligheten och blir därmed ett effektivt sätt att avhumanisera den som sammankopplas med zombien.

Förutom att den är posthuman har zombien flertalet attribut som ses som i grunden avvikande från vad som anses vara ”mänskligt”, exempelvis den tidigare nämnda kannibalismen och avsaknaden av fritt medvetande. En aspekt som är grundläggande för zombiens status som den ultimata andra är förutom ovanstående dess tendens att vara en varelse helt baserad på instinkt. Instinkt är något som ses som primitivt och djuriskt och därför motsatt den civiliserade människan. Kort sagt ses zombien som en antites till mänskligheten och blir således ett effektivt sätt att avhumanisera de grupper den sammankopplas med eftersom den sammanställer alla de negativa attribut (baserad på instinkt, ociviliserad, svag men samtidigt ett hot) som brukar appliceras på den koloniala andra i en figur. Samtidigt som så mycket hos zombien anses vara

motsatt till vad som kategoriseras som mänskligt bär den ett mänskligt yttre — således är den tillräckligt lik människan till det yttre för att den ska kunna användas som en avhumaniserande liknelse till grupper som anses avvikande. Zombiens närhet till människan i utseende och ursprung är således av yttersta vikt. Förutom att likheten med människan gör den till en effektiv bas för att avhumanisera verkliga grupper av människor exemplifierar likheten och närheten till mänskligheten dessutom hur människor kan avhumaniseras trots likheter till den egna personen.

Denna likhet kan intressant nog också underbygga skräckaspekten. Likheten till människan underbygger skrällen tvåfalt; dels genom att spela på verkliga, möjligen omedvetna, neuroser och rädslor hos samhället och individen gällande andra människor och dels genom att agera som spegel för det människan räds hos sig själv. När det kommer till rädslan för andra människor speglas denna i zombifiguren som förkroppsligar föremålet för rädslan eller processen bakom genom att ta på sig attribut från objektet för rädslan. Zombien anspelar kort sagt via vissa av sina attribut på samtidigt rädslor gällande den andra, antingen genom att anspela på en sorts främlingsrädsla (med koppling till rädslan för den koloniala andra) men också genom en rädsla för den sjuka eller funktionsnedsatta människan. Skräcken underbyggs genom att anspela på zombiens ”annanhet” eller ”otherness” som genom dess humanoida natur fortsätter ha en koppling till reella exempel på ”annanhet” och därför kan tänkas anspela på rädslor läsaren upplever i sin verklighet gentemot sina medmänniskor.

Att framställningen av zombien har vissa likheter med den koloniserade andra i litteraturen har att göra med kopplingen till skräck. Det faktum att framställningen av den koloniserade andra har vissa likheter med framställningen av en av populärkulturens mest framstående monster indikerar att det finns en skräckaspekt till den koloniala föreställningen av den andra. Den koloniala har på samma sätt som monster använts för att sensationalisera berättelser och ingjuta spänning och skräck i läsaren. Som konsekvens av detta har vissa litterära monster fått anta samma karaktärsdrag som tidigare representerades av den koloniala andra, så som kannibalism, sjukdom och avvikande beteende.

När det kommer till den egocentriska rädslan fungerar zombien som skräckfigur på så sätt att den förkroppsligar det människan är rädd för att bli eller vara. Zombien är som tidigare fastslagits i sin mest traditionella populärkulturella form ett monster baserat nästan helt på instinkt. Dessutom är den våldsam, dum och personlighetslös. Dessutom har zombien en tendens

att skada personerna som stod den närmast i livet, såsom vänner, familj och partners. Zombien kan på så viss närmast kopplas till kontrollförlust och förlust av personskap samt en rädsla att skada andra människor — något som är skrämmande för många människor.

Förmågan att skada är också det som särskiljer rädslan som zombien väcker från rädslan som vanlig död väcker. Döden väcker samma rädsla för kontrollförlust och förlust av personskap, men kan samtidigt innebära en trygghet i och med att en död person varken har möjligheten att skada eller skadas. Zombien tillåter däremot att skada tillfogas både den egna personen och omgivningen även efter dödsögonblicket. Zombiefenomenet tillåter nämligen även en integritetskränkning mot den smittade personen genom ofrivillig reanimation av personens lik eller genom den kannibalism som ofta krävs för att bli en zombie (det fruktade zombiebettet). Det faktum att en zombie är ett monster som skapas ur en människa understryker dessutom denna rädsla ytterligare. Genom zombien tvingas läsaren möta möjligheten att hon själv kan vara antagonisten, monstret och apokalypsen. Dessutom representerar zombien ett öde som inte går att fly från; döden räddar inte någon från att bli ett monster i zombielitteratur utan är istället en förutsättning för att detta ska ske.

5.2.1 Zombien som den tystade subalternerna

En annan viktig aspekt av zombien som den andra och dess avhumaniserande element är det faktum att den allt som oftast är stum. Eftersom zombien är stum kan den traditionellt inte ha speciellt mycket inverkan på vare sig handling eller dialog och blir således närmast ett objekt i litteraturen snarare än en karaktär. Som ett objekt blir zombien en symbol på vilken många olika åsikter, jämförelser och betydelser kan projiceras. I och med att zombien är stum har den dessutom en ytterligare metaforisk likhet med hur litteratur från koloniala kontexter framställer den kolonialiserade andra. I litteratur som framhåller koloniala tankesätt blir den koloniala andra ofta tystad och reducerad till ett objekt, till exempel i de ovan citerade delarna av *Heart of Darkness*. Även när karaktären i fråga talar blir det hen säger ofta ett uttryck för koloniala föreställningar. I det tidigare tagna exemplet med *Heart of Darkness* finns väldigt få exempel på

människor ur ursprungsbefolkningen som pratar eller på annat sätt kommunicerar egna åsikter eller tolkningar av händelserna i romanen.

När det kommer till stumhet i en kolonial kontext vill jag återvända till Spivaks *Can the Subaltern Speak?*. Här är stumhet sällan bokstavligt utan istället ett sätt att beskriva de spärrar som finns mot att höra icke-västerländska röster samt tendensen att utradera dessa när de hörs. Spivak tar upp exemplet om indiska brahmaner och det brittiska styret: ”A version of history was gradually established in which the Brahmans were shown to have the same intentions as (thus providing the legitimation for) the codifying British”.¹⁵² Här ses hur en grupp ”tystas” genom att användas som språkrör för den brittiska kolonialmaktens intressen. Spivak fortsätter med sin huvudsakliga frågeställning i följande ordalag:

Let us now move to consider the margins (one can just as well say the silent, silenced center) of the circuit marked out by this epistemic violence, men and women among the illiterate peasantry, the tribals, the lowest strata of the urban subproletariat. According to Foucault and Deleuze (in the First World, under the standardization and regimentation of socialized capital, though they do not seem to recognize this) the oppressed, if given the chance (the problem of representation cannot be bypassed here), and on the way to solidarity through alliance politics (a Marxist thematic is at work here), *can speak and know their conditions*. We must now confront the following question: on the other side of the international division of labor from socialized capital, inside and outside the circuit of the epistemic violence of imperialist law and education supplementing an earlier economic text, *can the subaltern speak?*¹⁵³

Spivak lyfter här frågan som hon söker besvara på kommande sidor gällande om grupper som benämns som subalternerna kan tala eller ej. Med detta menas inte att frågan är om den subalternerna är rent fysiskt stum utan istället om den subalternerna kan frigöra sig nog från det koloniala system (och vad Spivak kallar ”epistemic violence”) för att ”speak and know their conditions”¹⁵⁴ eller om valet för den koloniserade andra alltid står mellan total tystnad eller att upprepa västvärldens diskurser och åsikter. I citatet ovan tar Spivak också upp de delar av befolkningen som inte kan skriva eller läsa som det absoluta centrumet bland de som tystats — det vill säga den mest

---

¹⁵² Spivak, *Can the Subaltern Speak?*, s. 77.

¹⁵³ Ibid, s. 78.

¹⁵⁴ Ibid, s. 78.

extrema versionen av den tysta subalternerna. I den subalternernas tystnad finns också en av de viktigaste likheterna med zombien. Zombien kan liknas vid det centrum av tystnad som Spivak beskriver, det vill säga att den är det mest extrema exemplet på att vara fast i ett system där den egna tolkningen, och uttrycket av denna, blir omöjlig.

Även om *Can the Subaltern Speak?* fokuserar på den koloniala subalternerna och delvis på kvinnan som subaltern kan begreppet och resonemanget till viss del expanderas till att innefatta den sjuke. Den sjuke är på många sätt också tystad, men på andra sätt än övriga versioner av den subalternerna. Den sjuka är tystad i den mening att hen sällan kommer till tals på ett meningsfullt sätt som karaktär i litteraturen eller i mötet med modern medicin. Istället för att tystas via kolonialt systematiskt förtryck tystas den sjuke potentiellt av sjukdomen själv eller de sociala och professionella tendenser och normer som existerar runt sjukdom och människorna som drabbas av den.

Sjukdom kan ha förmågan att tysta den drabbade rent fysiskt via framskridandet av exempelvis tumörer som påverkar talapparaten eller neurologiska sjukdomar som attackerar talcentrum. Samtidigt leder sjukdom till isolering, antingen på grund av sjukdomens framskridande och rent fysiska konsekvenser eller genom att den sjuke nu ses som avvikande och därför andrafieras av sin omgivning. Förutom att anses avvikande finns också en tendens att undvika den sjuke, antingen av rädsla för smitta eller av rädsla för att vara nära de normbrytande tendenser som ofta kommer med ett sjukdomsförlopp. Detta undvikande isolerar i praktiken den sjuke vilket försvårar kommunikation. Genom denna isolering tystas alltså den sjuke genom att det helt enkelt inte finns någon som lyssnar på eventuella försök att ”speak and know their conditions”.¹⁵⁵ En av de största likheterna mellan den koloniala andre, den sjuke och zombien är således hur de alla systematiskt tystas, genom detta kan också utrönas hur mänsklighet till viss del verkar bedömas utefter en persons förmåga till kommunikation. Den vi inte vill eller kan kommunicera med andrafieras – även när anledningen till att kommunikation försvåras är att den ena parten inte lyssnar.

---

¹⁵⁵ Ibid., s. 78.

5.3 Att ge den andra en röst – humanzombien

Humanzombien, och det sätt som denna framträder i de verk som analyserats i denna uppsats, understryker vikten av kommunikation för att någon eller något ska kunna ses som mänskligt. Den största skillnaden humanzombies uppvisar gentemot mer traditionella populärkulturella zombies är deras förmåga till kommunikation och tal. I *The Girl With All the Gifts* är talet en av de viktigaste skillnaderna mellan Melanie (humanzombierna) och monsterzombierna, eftersom förmågan till kommunikation gör deras individualitet och fungerande mentala funktioner synliga för övriga karaktärer. Extra tydligt är talets funktion som en grund för humanisering i *Warm Bodies* där huvudkaraktärens förmåga till tal först är nedsatt och sedan gradvis kommer tillbaka. R:s förmåga till tal utvecklas dessutom gradvis i takt med att han blir mer ”mänsklig” och indikerar på så sätt indirekt ett samband mellan mänsklighet och talförmåga.

I fallet med *Warm Bodies* är det dock viktigt att komma ihåg att zombiernas mänskliga drag till viss del existerar innan deras talförmåga utvecklas, exempelvis empati och förmåga till reflektion. Även om talet förstärks löpande under handlingens gång i takt med att R omfamnar sin mänsklighet finns övriga mänskliga förmågor redan där hos R och potentiellt övriga zombies innan talets utveckling. Detta exemplifieras bland annat av att R bestämmer sig för att beskydda Julie innan han kan forma längre meningar. Implikationen av detta är således att även om det finns ett samband mellan mänsklighet och förmågan till tal eller kommunikation är detta till viss del ett externt applicerat samband, det vill säga att den som ses som mänsklig är den som kan göra sig förstådd. Detta har ytterligare implikationer för zombien som potentiell metafor för den koloniala andra och för den sjuka som en andrafierad part.

Avsaknaden av tal, eller i vissa fall delat språk, kan av naturliga skäl leda till en svårighet för en eller båda parter att göra sig förstådd. Om det dessutom existerar en uppfattad hierarki kring de språk som talas ses avsaknaden av behärskning av det dominerande språket dessutom som en anledning att ignorera, tysta eller inte lägga vikt vid vad den som inte talar det (eller inte talar det perfekt) har att säga. Detta kan relateras till mötet mellan kolonistörer och den koloniserade, exempelvis så som det beskrivs i *Heart of Darkness*, där den koloniserade sällan pratar och inget intresse heller finns för vad denne har att säga.

I fallet med den sjuka kan zombiens avsaknad av talförmåga praktiskt relateras till olika funktionsnedsättningar eller sjukdomar som påverkar talapparaten eller delar av hjärnan som processar tal och språk. Även andra tillstånd som kan resultera i att en person talar på ett sätt som uppfattas som avvikande eller udda av omgivningen kan jämföras med exempelvis R:s talsvårigheter som han själv funderar över kan vara ett fysiskt handikapp: "Is muteness a real physical handicap? One of the many symptoms of being Dead? Or do we just have nothing left to say?"¹⁵⁶ och han refererar senare till det som sina "special ed speech impediments".¹⁵⁷

Eftersom avsaknaden av tal potentiellt kan användas som ett verktyg (medvetet eller omedvetet) för avhumanisering har detta implikationer för synen på den sjuke. Tal och kommunikation har dock relevans även för den sjuka när sjukdomen i sig inte är direkt kopplad till förmågan till tal och kommunikation. Frank menar att sjukdom efterfrågar berättelser både som ett sätt att navigera den nya tillvaron och som kommunikation med omvärlden.¹⁵⁸ Den traditionella populärkulturella zombien kan ses som en representation av den sjuka som förlorat kontrollen över sin berättelse.

I och med zombiens traditionella stumhet och roll som den ultimata andra är versioner av zombien som bryter mot denna tradition en intressant trend. När zombien blir en karaktär med agens och förmåga till kommunikation tvingas även berättelsen att byta infallsvinkel. Genom sin förmåga till kommunikation humaniseras zombien på ett sätt som gör det möjligt för den att till viss del bryta sig ur de mönster och förväntningar som applicerats på dess existens. Via detta brott mot "reglerna" för zombiens existens ifrågasätts den rådande hierarkin både på fiktiv nivå och för den verklighet fiktionen kan jämföras med.

Om vi utgår från det som tidigare fastslagits att zombien i vissa fall kan läsas som en representation av den subalternna människan visar denna sorts zombielitteratur ofta på den revolutionerande och emanciperande potentialen av att "speak and know one's conditions". Kort sagt kan subverteringen av zombiefiguren fungera som ett medel till omvärdering och förändring av både genren i sig och koloniala föreställningar. I både *The Girl With all the Gifts* och *Warm Bodies* är huvudkaraktärernas förmåga till tal en viktig aspekt som tillåter resten av handlingen

---

¹⁵⁶ Marion, *Warm Bodies and the New Hunger*, s. 19.

¹⁵⁷ Ibid, s. 46

¹⁵⁸ Ibid, s. 53

att utspela sig. Båda två humaniseras i ögonen av de levande till stor grad genom sin möjlighet till tal — mest slående i fallet med Sergeant Parks och Julie som båda har en negativ inställning till huvudkaraktärerna i början. Kort sagt blir humanzombien en subaltern person som inte längre är tystad.

Humanzombien kan på så sätt beskrivas som ett postkolonialt litterärt skräckfenomen. Zombien är inte längre ett personlighetslöst monster utan har istället blivit en karaktär som väcker skräck genom sin närhet till verkliga och obehagliga samhällsliga strukturer samtidigt som den fortsätter att väcka obehag genom sin koppling till död och sjukdom. Genom att omvärdera zombiefiguren skriver zombielitteraturen in sig i den postkoloniala litteraturen istället för att agera i den koloniala kontext figuren tidigare haft kopplingar till. Genom sitt konstanta normbrytande beteende i kombination med en stark personlighet tvingar humanzombien läsaren att konstant omvärdera vad som är mänskligt, men än mer vem som har rätt att bestämma dessa kriterier.

6.1 Källförteckning

6.2 Skönlitteratur

Carey, M.R., *The Girl With All the Gifts*, (Little Brown, Hachette UK, 2014)

Conrad, Joseph, *Heart of Darkness* (1899/1902), e-bok-version (skapad av José Menéndez)

Kirkman, Robert, More, Tony, Adlard, Charlie och Rathburn, Cliff, *The Walking Dead*, Book one, (Image Comics, California, 2013)

Lee, Janice, *Daughter*, p. 69-70, ebook edition (2011), (Jaded Ibis Press, USA)

Marion, Isaac, *Warm Bodies* (2010) ur *Warm Bodies and the New Hunger*, (Atria Books, 2016), s. 1 ff

6.3 Uppslagsverk

Duignan, Brian. "replacement theory". *Encyclopedia Britannica*, 19 Nov. 2024, <https://www.britannica.com/topic/replacement-theory>.

Merriam-Webster, "bogyman (n.)", <https://www.merriam-webster.com/dictionary/bogyman>

Svenska Akademiens Ordlista (SAOL), "Samhällskropp" (Svenska Akademiens ordböcker, 2015), <https://svenska.se/saol/?sok=samh%C3%A4llskropp&pz=4>

Svensk Ordbok, "Samhällskropp" (Svenska Akademiens ordböcker, 2021), <https://svenska.se/so/?id=169267&pz=5>

Oxford English Dictionary, s.v. "zombie (n.), sense 1.1," December 2024, <https://doi.org/10.1093/OED/9495843422>.

6.4 Övrig litteratur

Bacon, Simon (red.). *Zombie Futures in Literature, Media and Culture: Pandemics, Society and the Evolution of the Undead in the 21st Century*. (Bloomsbury Academic, London, 2024)

Bernhardsson, Katarina. "Medicinsk humaniora", i *Kultur och hälsa: Ett vidgat perspektiv*, red. Ola Sigurdson. (LIR Varia. Göteborg: Institutionen för litteratur, idéhistoria och religion, Göteborgs universitet, 2014)

Buehler Seabrook, William. *The Magic Island*. (Albatross, Hamburg, 1932)

Burke, Michael. J. With great power comes great hunger: Marvel Zombies as parody of the superhero trope. *Journal of Graphic Novels & Comics*, 15:5 (okt 2024):

<https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1080/21504857.2024.2323119>

Dantzer, Robert. Love and fear in the times of sickness. *Comprehensive*

psychoneuroendocrinology, 6, (2021): 100032. <https://doi.org/10.1016/j.cpnec.2021.100032>

Davis, Wade. *The Serpent and the Rainbow*. (Simon and Schuster, New York, 1985)

Fanon, Frantz. *Jordens Fördömda*, 1961 (översättning: Per-Olov Zennström, 1969), (Modernista, Stockholm, 2022)

Frank, Arthur W. *The Wounded Storyteller*. 2:a upplagan. (The University of Chicago Press, 1995)

Gershenson, Olga, Zombies and Zionism: The Dead and the Undead in Israeli Horror Films. *Shofar: An Interdisciplinary Journal of Jewish Studies*. 39:1 (Purdue University Press, 2021):

https://www.researchgate.net/publication/350056702_Zombies_and_Zionism_The_Dead_and_the_Undead_in_Israeli_Horror_Films

Heffernan, Theresa. The Post-Apocalyptic Imaginary:

Science, Fiction, and the Death Drive. *English Studies in Africa*, 58:2, (2015):

https://www.researchgate.net/publication/282903714_The_Post-Apocalyptic_Imaginary_Science_Fiction_and_the_Death_Drive

Hollingsworth, Philip. C. Undead Menace: Vampirism and Orientalism in La Cortina De Bambú by Diego Barros Ortiz, *Chasqui*, 46:1, (2017): *JSTOR*, <http://www.jstor.org/stable/26492149>

Höglund, Anna. *Vampyrer: en kulturkritisk studie av den västerländska vampyrberättelsen från 1700-talet till 2000-talet*. [Rev., utök. version] (Umeå: h:ström - Text & kultur, 2011)

Kanuha, Valli Kalei. The Social Process of "Passing" to Manage Stigma: Acts of Internalized Oppression or Acts of Resistance?, *The Journal of Sociology & Social Welfare*: 26:4, (1999): <https://doi.org/10.15453/0191-5096.2606>

Martin, Craig och Olson, Debbie (red). *The undead child in popular culture. representations of childhoods past, present, and preserved*. (Routledge, 2025)

Oloff, Kerstin. *Ecology of the Zombie: World-culture and the Monstrous*, (Liverpool University Press, Liverpool, 2023)

Ng, Reuben. Anti-Asian Sentiments During the COVID-19 Pandemic Across 20 Countries: Analysis of a 12-Billion-Word News Media Database, *Journal of Medical Internet Research* via National Library of Medicine, US, 23:12, (2021): <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC8658232/>

Schimmenti, Adriano, Billieux, Joël, och Starcevic, Vladan. The Four Horsemen of Fear: An Integrated Model of Understanding Fear Experiences During the Covid-19 Pandemic. *Clinical neuropsychiatry*, 17:2 (2020): <https://doi.org/10.36131/CN20200202>

Shakespeare, Tom. The Social Model of Disability. *The Disabilities Studies Reader*. (Routledge, New York, 2010)

Shapiro, Stephen, Douglas, Roxanne och Champion, Guila (red). *Decolonizing the Undead: Rethinking Zombies in World-Literature, Film, and Media*. (Bloomsbury, 2022)

Sontag, Susan. *Sjukdom som metafor*, 1978 (översättning: Britt Arenander), (Brombergs, Uppsala, 1981)

Spivak, Gayatri Chakravorty. *Can the Subaltern Speak?* (1988), ur ed. Patrick Williams, Laura Chrisman *Colonial Discourse and Postcolonial Theory: A Reader*, (Columbia University Press, 1993)

Sublette, Cammie. M och Martin, Jennifer (red). *Devouring cultures : perspectives on food, power, and identity from the Zombie Apocalypse to Downton Abbey*. (University of Arkansas Press, 2016)

Taylor, Janelle. S. On Recognition, Caring, and Dementia. *Medical Anthropology Quarterly*. University of Washington, 22:4 (2008):
<https://anthrosource.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1548-1387.2008.00036.x>

Wetmore Jr., Kevin J. *Eaters of the Dead: Myths and Realities of Cannibal Monsters*, (Reaktion Books LTD, London 2021)

World Health Organisation (WHO). *Frequently Asked Questions on DDT Use For Disease Vector Control*, 2004, Geneva, Switzerland <https://iris.who.int/handle/10665/68616> ,
https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/68616/WHO_HTM_RBM_2004.54.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Vervaeke, John, Mastropietro, Christopher och Misevic, Filip. *Zombies in Western Culture: A Twenty-First Century Crisis*. (Cambridge, UK: Open Book Publishers, 2017)